FIMMTÍU OG SEX

NORRÆNIR MÖGULEIKAR

Stefnumörkun og framkvæmdaáætlun
um frjálsa för á Norðurlöndum

2014–2017

Fimmtíu og sex norrænir möguleikar

Stefnumörkun og framkvæmdaáætlun um frjálsa för
á Norðurlöndum 2014-2017

ISBN 978-92-893-2690-2

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-709>

ANP 2014:709

© Norræna ráðherranefndin, Kaupmannahöfn 2014

Umbrot: Peter Daniel Olsen/Resonans Kommunikation

Ljósmyndir:

bls. 4, 32: Magnus Fröderberg

bls. 7, 18, 33: Johannes Jansson

bls. 9, 17, 22–32, 34, 41, 52: Karin Beate Nøsterud

bls. 14: S. Sibjørnsen

bls. 46: Silje Bergum Kinsten

Prentun: Rosendahls Schultz-Grafisk, Albertslund

Upplag: 500

Printed in Denmark

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með *norrænu samstarfi* er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Nordisk Ministerråd

(Norræna ráðherranefndin)

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Sími (+45) 3396 0200

www.norden.org

FIMMTÍU OG SEX

NORRÆNIR MÖGULEIKAR

Stefnumörkun og framkvæmdaáætlun
um frjálsa för á Norðurlöndum

2014–2017

Vissir þú að...

Samanlagt eru Norðurlöndin meðal tíu stærstu hagkerfa heims og meðal fimm stærstu hagkerfa í Evrópu.

Norðurlönd eru fyrirmynd um allan heim. Í greininni The Next Supermodel sem birtist í The Economist árið 2013 er norræna samfélagsgerðin nefnd sem dæmi um færa leið út úr alþjóðlegri efnahagskreppu.

á Norðurlöndum eru

26 milljónir íbúa

2,3 milljónir fyrirtækja

12,5 milljónir starfsmanna

VLf nemur 1.180 milljörðum.

og að...

278.150 Norðurlandabúar búa í öðru norrænu landi,

58.100 Norðurlandabúar fluttust búferlum til annars norræns lands árið 2011,

á hverjum degi sækja 70.000 íbúar vinnu yfir landamæri á Norðurlöndum.

Efnisyfirlit

8		Formáli
10		Framtíðarsýn
11		Hugtakið stjórnsýsluhindrun
12		Stjórnsýsluhindranaráð
14		Markmið Stjórnsýsluhindranaráðs
16		Markmið ráðherranefndanna
20		Starfsaðferðir
22		Norræn upplýsingastarfsemi
28		Eftirfylgni og skýrslugjöf

Viðaukar

30		Appendix 1 – Begreppet gränshinder
32		Appendix 2 – Grænsehindringsrådet – mandat
37		Appendix 3 – Ministerrådens mål

Formáli

Samstarf yfir landamæri skapar störf og hagvöxt

Afnám stjórnsýsluhindrana er ofarlega á dagskrá stjórnámálanna á Norðurlöndum. Einstaklingar og fyrirtæki eiga ekki að verða fyrir hindrunum í að starfa þvert á landamæri.

Vettvangur um afnám stjórnsýsluhindrana sem forsætisráðherrarnir skipuðu árið 2007 hefur unnið mikilvægt starf til að ryðja stjórnsýsluhindrunum úr vegi. Þegar umboð Vettvangs um stjórnsýsluhindranir rennur út gefst tækifæri til að þróa starfsaðferðir varðandi stjórnsýsluhindranir á Norðurlöndum frekar.

Hið nýja ráð um stjórnsýsluhindranir sem á að taka til starfa 2014 felur í sér

fjölda breytinga. Til að efla samræmingu í starfi að afnámi stjórnsýsluhindrana mun formennska í ráðinu vera í höndum fulltrúa frá landinu sem fer með formennsku í Norrænu ráðherranefndinni hverju sinni. Hver fulltrúi í stjórnsýsluhindranaráði mun bera ábyrgð á samstarfi við þá aðila heima fyrir sem málið varðar. Framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar situr í stjórnsýsluhindranaráði og verður fulltrúa frá Norðurlandaráði einnig boðið að taka þátt í starfi þess.

Á tilteknum sviðum munu norrænu löndin velja hvert sína leið. Því skiptir miklu að upplýsingastarfsemi sem beinist til íbúa og fyrirtækja um ólík

regluverk í löndunum verði áfram veittur forgangur. Þar er markmiðið einnig að auðvelda hreyfanleika yfir landamæri.

Á norrænum vettvangi hefur komið til tals að stofna embætti norræns umboðsmanns um stjórnsýsluhindranir. Kanna þarf lagalegar forsendur og þörf á umboðsmanni á þessu sviði. Þetta starf, undir stjórn samstarfsráðherra Norðurlanda, verður í samstarfi við Norðurlandaráð.

Með skipan Stjórnsýsluhindranaráðs er tekið enn eitt skrefið í þá átt að gera framtíðarsýnina um landamæralaus Norðurlönd að veruleika.

Dagfinn Høybråten
Framkvæmdastjóri
Norrænu ráðherranefndarinnar

Ewa Björling
Samstarfsráðherra Norðurlanda

Framtíðarsýn

Norðurlönd eiga að vera heiminum fyrirmynd um samstarf yfir landamæri. Á Norðurlöndum er löng hefð fyrir því að borgarar geti farið frjálst yfir norræn landamæri, hefð sem við viljum standa vörð um og leggja áherslu á í framtíðinni. Með því að skapa einstaklingum og fyrirtækjum bestu hugsanlegu forsendur til að starfa þvert á landamæri á Norðurlöndum, eflum við samkeppnishæfni Norðurlanda á alþjóðamarkaði.

Til að þessi framtíðarsýn megi verða að veruleika þurfum við

Í fyrsta lagi, að skapa samnorræna sýn sem verður rauður þráður í starfi að afnámi stjórnsýsluhindrana, jafnt á norrænum vettvangi sem heima fyrir og á svæðisvísu, með því að

- greina og gera grein fyrir hvaða stjórnsýsluhindranir á að afnema
- gera grein fyrir hvernig á að leysa viðkomandi stjórnsýsluhindrun
- gera grein fyrir hver eða hverjir bera ábyrgð á stjórnsýsluhindruninni
- fylgjast með að stjórnsýsluhindrana-mál sem veittur er forgangur séu leidd til lykta.

Í öðru lagi, að samræma og skipuleggja afnám stjórnsýsluhindrana, bæði á norrænum vettvangi, heima fyrir og á svæðisvísu með því að

- samhæfa starfið milli ríkisstjórnanna
- skipa ráð um stjórnsýsluhindranir með fulltrúum frá löndunum, Færeyjum, Grænlandi

og Álandseyjum ásamt framkvæmdastjóra Norrænu ráðherranefndarinnar. Með stuðningi tengslneta sinna í löndunum eiga fulltrúar í Stjórnsýsluhindranaráði að efla þátttöku ráðherra/forstjóra og embættismanna í ráðuneytum og hjá viðkomandi stjórnvöldum í þeim tilgangi að fylgja því eftir að málin verði leidd til lykta

- þróa samstarf við ráðherranefndir og embættismannanefndir
- þróa samstarf við Norðurlandaráð Bjóða skal fulltrúa Norðurlandaráðs að taka þátt í starfi stjórnsýsluhindranaráðs
- með nýju skipulagi fær framkvæmdastjórninn veigameira hlutverk í starfi ráðherranefndarinnar að afnámi stjórnsýsluhindrana
- þróa nánara samstarf milli ráðuneyta og stjórnvalda á Norðurlöndum
- hafa hliðsjón af ESB-rétti og þróa nánara samstarf við þau stjórnvöld sem hafa eftirlit með reglum um innri markað Evrópusambandsins

- þróa samstarf við þá sem koma að starfi á landamærasvæðum, þ.e. Eyrarsundsnefndina, Landamæranefndina og Norðurkolluráðið
- þróa nánara samráð milli stéttarfélaga og samtaka atvinnurekenda á Norðurlöndum
- efla norræna upplýsingaþjónustu, þ.e. Halló Norðurlönd, Øresunddirekt, Grensetjænsten og landamæraþjónustu Norðurkollunnar, bæði norrænt, í löndunum og á landamærasvæðum.

Hlutverk samstarfsráðherra Norðurlanda verður skýrt í þessu starfi. Í samstarfi við þá ráðherra, stjórnvöld og samtök sem málið varðar, eiga þeir að leitast við að

- efla frjálsa för borgara og fyrirtækja
- stuðla að því að norrænt notagildi verði lagt að jöfnu við þjóðlegt notagildi.

Hugtakið stjórnsýsluhindrun

Lagalegur grundvöllur opinbers norræns samstarfs er Helsingfors-samningurinn, og byggja stefna og sameiginleg markmið landanna á honum.

Í Helsingfors-samningnum er kveðið skýrt á um að æskilegt sé að samræma löggjöf landanna frekar á tilteknum sviðum, og í 2. gr. samningsins er lögð áhersla á að jafnræðisregla gildi um fólk. Þetta á einnig við um að afnema hindranir fyrir viðskipti og fjármagnsflutninga milli landanna.

Athugasemdir við skilgreininguna

Á vettvangi norræns samstarfs er leitast við að leysa landamærahindranir, bæði almennt og milli tiltekinna landa, og á það einnig við um Álandseyjar, Grænland og Færeyjar.

Á vettvangi opinbers norræns samstarfs merkir hugtakið stjórnsýsluhindrun:

„Lög, opinberar reglur eða venjur, sem hefta frjálsa för einstaklinga eða tækifæri fyrirtækja til að starfa þvert á landamæri á Norðurlöndum“.

Það er hreyfanleikinn sjálfur, þ.e. hvort fólk getur farið óheft yfir landamæri, sem ræður því hvort um stjórnsýsluhindrun er að ræða eða ekki. Það snýst ekki fyrst og fremst um það hvort gildandi reglum sé beitt á réttan eða rangan hátt, heldur hvort sjálfar reglurnar torveldi frjálsa för. Reglur geta verið „löglegar“, bæði á grundvelli ESB-réttar og löggjafar landanna, en samt verið til trafala út frá sjónarmiði stjórnsýsluhindrana.

Það er í sjálfu sér ekki stjórnsýsluhindrun þótt upphæðir bóta og skatta sem eiga við sömu kringumstæður séu misháar milli landa. Hins vegar er litið á það sem stjórnsýsluhindrun ef einstaklingur sætir, vegna farar sinnar, verri kjörum en aðrir einstaklingar við sambærilegar aðstæður, og á það bæði við um búsetulandið og starfslandið.

Samkvæmt þessari skilgreiningu nær stjórnsýsluhindrun ekki yfir hindranir sem einkaaðilar setja.

Stjórnsýsluhindranaráð

Afnám stjórnsýsluhindrana er ofarlega á dagskrá stjórnámálanna á Norðurlöndum. Flestar þeirra stjórnsýsluhindrana sem torvelða borgurum og fyrirtækjum för yfir landamæri á Norðurlöndum hafa verið greindar og margir vinna að því að afnema eins margar þeirra og hægt er. Þó er nauðsynlegt að efla þetta starf enn frekar.

Samstarfsráðherrarnir munu þann 1. janúar 2014 setja á fót Stjórnsýsluhindranaráð, en í því geta átt sæti allt að 10 fulltrúar. Öll löndin, ásamt Færeyjum, Grænlandi og Álandseyjum, geta tilnefnt fulltrúa frá sínu landi. Auk fulltrúa landanna á framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar sæti í ráðinu og verður fulltrúi Norðurlandaráðs einnig boðið að taka þátt í starfi þess.

Stjórnsýsluhindranaráð á að starfa með þeim aðilum í löndunum sem geta átt þátt í því að leysa stjórnsýsluhindranir fyrir einstaklinga og fyrirtæki á Norðurlöndum. Þetta samstarf nær til upplýsingastarfsemi, ráðherra, stjórnsýslu og stjórnvalda landanna, þingmanna og fleiri.

Tengja á aðgerðirnar nánar framkvæmdavaldi í löndunum, svo ráðuneyti, stjórnvöld og stjórnsýsla geti í raun rutt úr vegi stjórnsýsluhindrunum

með þátttöku og með því að taka ábyrgð á starfinu. Því á að draga þessa aðila snemma inn í vinnu starfshópa sem vinna að afnámi stjórnsýsluhindrana í löndunum.

Starfið verður tengt nánar pólitískri forystu Norrænu ráðherranefndarinnar, en starf Stjórnsýsluhindranaráðsins mun fylgja formennsku í ráðherranefndinni og forgangsörðun hennar hverju sinni.

Með nýju skipulagi fær framkvæmdastjórinn veigameira hlutverk í starfi ráðherranefndarinnar að afnámi stjórnsýsluhindrana. Framkvæmdastjórinn ber ábyrgð

á því að stjórnsýsluhindranir sem Stjórnsýsluhindranaráð leggur áherslu á verði vísað áfram til ráðherranefnda og embættismannanefnda sem heyra undir Norrænu ráðherranefndina.

Rannsaka þarf hvernig efla megi upplýsingastarfsemi og tækifæri borgara sem ferðast yfir landamæri til að leggja fram kvartanir.

Fylgja á árangri starfsins eftir jafnóðum og meta hann. Markmið starfsins á að vera að leiða í ljós þörf á breytingum sem rutt geta úr vegi fleiri stjórnsýsluhindrunum fyrir íbúa og fyrirtæki á Norðurlöndum.

Fulltrúar í Stjórnsýsluhindranaráði og skipulag þess

Þegar löndin, ásamt Færeyjum, Grænlandi og Álandseyjum, velja fulltrúa sína í Stjórnsýsluhindranaráð skal leggja sérstaka áherslu á að þeir búi yfir tengslanetum og reynslu af starfi á þeim sviðum þar sem stjórnsýsluhindranir er að finna.

Fulltrúar landanna í Stjórnsýsluhindranaráði skiptast á að fara með formennsku og fylgir það formennsku í Norrænu ráðherranefndinni. Formaður Stjórnsýsluhindranaráðs stjórnar starfinu í samstarfi við framkvæmdastjóra Norrænu ráðherranefndarinnar. Þeir eiga að vera í stöðugu og nánu sambandi við skrifstofu Norrænu samstarfsnefndarinnar (NSK) og samstarfsráðherrann í sínu landi, til að samræma starf Stjórnsýsluhindranaráðs og starf formennskulandsins.

Hver fulltrúi ber ábyrgð á að tengja og skipuleggja starf að afnámi stjórnsýsluhindrana í sínu heimalandi. Í þessum tilgangi á að koma á fót, í þeim löndum þar sem það hefur ekki þegar verið gert, tengslaneti og starfshópi um stjórnsýsluhindranir með aðilum frá viðkomandi landi.

Dæmi um tengslanet í löndunum. Fulltrúar í Stjórnsýsluhindranaráði ákveða sjálfir hvort stofna skuli tengslanet í heimalöndunum og velja sjálfir samtök til þátttöku.

Stærð hópsins getur verið breytileg frá landi til lands, og í honum geta verið fulltrúar á bæði lands- og svæðisvísu frá samtökum, ráðuneytum, þjóðþingum, stjórnvöldum og upplýsingaþjónustu.

Á grundvelli upplýsinga, m.a. frá tengslanetunum í löndunum, um mögulegar hindranir fyrir íbúa og fyrirtæki á Norðurlöndum á Stjórnsýsluhindranaráð að ákveða hvaða hindranir skal leggja áherslu á í starfinu og vísa þeim síðan til réttra aðila. Ráðið á einnig að beita sér fyrir því að fyrirbyggja að nýjum stjórnsýsluhindrunum sé komið á í tengslum við nýja löggjöf í löndunum eða breytingar/nýmæli í ESB-rétti.

Stjórnsýsluhindrunum er forgangsraðað í samráði við tengslanet í löndunum

og aðra aðila. Til grundvallar umræðunni liggja m.a. skýrslur frá sérfræðingahópum ráðherranefndanna og þær stjórnsýsluhindranir sem norrænu landamæranefndirnar hafa sett í forgang.

Til að tryggja upplýsingaflæði milli Norrænu ráðherranefndarinnar og Norðurlandaráðs, verður Norðurlandaráði boðið að taka þátt í starfi Stjórnsýsluhindranaráðsins.

Norræna ráðherranefndin og framkvæmdastjóri ráðherranefndarinnar sjá um skrifstofuhald vegna starfs Stjórnsýsluhindranaráðsins.

Ítarlegri texti er í fylgiskjali 2.

Markmið Stjórnsýsluhindranaráðs

Stjórnsýsluhindranaráð á einkum að veita forgang þeim málum sem spretta úr grasrótinni, það er að segja: Halló Norðurlönd, Landamæraþjónustunni, Øresunddirekt/Eyrarsundsnefndinni, Norðarkolluráðinu og ýmsum stjórnvöldum.

Stjórnsýsluhindranaráðið á að leggja megináherslu á stjórnsýsluhindranir á vinnumarkaði, á félagsmála- og menntasviði og hindranir sem hægt er að breyta með samningum og reglubreytingum.

Markmiðið er að á vegum Stjórnsýsluhindranaráðsins verði á ári hverju leyst úr 5-10 norrænum stjórnsýsluhindrunum.

Forgangsröðun stjórnsýsluhindrana

Til að tryggja langtímamarkmið og festu í starfi að stjórnsýsluhindrunum á hver fulltrúi í Stjórnsýsluhindranaráði, í samráði við aðila í löndunum, einnig að velja árlega 3-5 stjórnsýsluhindranir sem veita á algeran forgang.

Þær stjórnsýsluhindranir sem þannig eru valdar árlega eru settar í sérstakan forgang og Stjórnsýsluhindranaráðið á að fylgja þeim eftir þar til svar hefur borist frá þeim ráðuneytum og stjórnvöldum sem málið varðar. Ef

engin lausn hefur fundist á árinu verður þessum stjórnsýsluhindrunum veittur forgangur áfram þar til svör hafa borist frá þeim ráðuneytum og stjórnvöldum sem málið varðar.

Í Danmörku verður grundvöllur starfs danska fulltrúans í Stjórnsýsluhindranaráðinu stjórnsýsluhindranasamningur dönsku ríkisstjórnarinnar og sendinefndar Danmerkur í Norðurlandaráði frá árinu 2013, en þar eru skilgreindar þær stjórnsýsluhindranir sem veittur er forgangur.

Stjórnsýsluhindranir sem brýnt er að leysa

Auk þeirra stjórnsýsluhindrana sem veittur er forgangur, mun Stjórnsýsluhindranaráðið einnig sinna hindrunum sem koma upp og eru skilgreindar sem bráðahindranir, og sérstaklega brýnt er að leysa á árinu.

Þess háttar stjórnsýsluhindranir koma yfirleitt upp vegna breytinga á reglum/löggjöf og koma gjarnan í ljós í samskiptum upplýsingaþjónustu við íbúa og fyrirtæki. Hægt verður að kynna stjórnsýsluhindranir á undirbúningsfundum starfshópa um stjórnsýsluhindranir í löndunum. Þar verður fjallað nánar um þær, þær metnar og þeim forgangsraðað.

Markmið ráðherranefndanna

Stjórnsýsluhindranir verða á dagskrá ráðherranefndanna, og mun það stuðla að árangursríku og virku samstarfi við hið nýja Stjórnsýsluhindranaráð. Ef afnema á stjórnsýsluhindranir er náð samstarf milli fagsviða, ráðuneyta, ráðherra og stjórnvalda nauðsynlegt. Fagsviðin geta best skorið úr um hvaða stjórnsýsluhindranir er hægt að afnema og hvernig skuli forgangsraða þeim.

Starfið byggir á núverandi forgangsörðun fagsviðanna á stjórnsýsluhindrunum.

Norræna ráðherranefndin um vinnumál (MR-A)

MR-A leggur áherslu á þverfaglegt starf til að geta haldið áfram að „stemma stigu við og afnema stjórnsýsluhindranir á norrænum vinnumarkaði til að efla frjálsa för, aðdráttarafl og aðlögunarhæfni á norrænum vinnumarkaði“.

Starf að stjórnsýsluhindrunum mun fyrst og fremst felast í eftirfylgni vegna fyrri skýrslu frá þverfaglegum sérfræðingahópi sem heyrir undir EK-S og EK-A. Í skýrslunni er bent á 35 stjórnsýsluhindranir. Dæmi um stjórnsýsluhindranir á sviði MR-A: Atvinnuleysistryggingar og starfsþjálfun í öðru norrænu landi.

Norræna ráðherranefndin um félags- og heilbrigðismál (MR-S)

Árið 2010 var skipaður sérfræðingahópur til að kortleggja stjórnsýsluhindranir á þessu sviði – hópurinn lagði fram skýrslu sem nú liggur til grundvallar starfi að stjórnsýsluhindrunum. Sumarið 2012 samþykktu ráðherrarnir svokallaða „Solstrand-yfirlýsingu“ en þar hétu ráðherrarnir því að starfa áfram að lausn stjórnsýsluhindrana á grundvelli tillagna sérfræðingahópsins. Í áætlun fyrir heilbrigðis- og félagsmálasvið er lögð áhersla á lausn stjórnsýsluhindrana.

Dæmi um stjórnsýsluhindranir á sviði MR-S: Brottvísun Norðurlandabúa sem leita félagslegrar aðstoðar, óska eftir persónulegum aðstoðarmanni við búferlaflutninga, samgöngubjónustu fyrir fatlaða, vegna almannatrygginga fyrir námsmenn, flutninga á farartækjum fyrir hreyfihamlaða og endurhæfingu í búsetulandinu.

Norræna ráðherranefndin um menntamál og rannsóknir (MR-U)

Starf MR-U að stjórnsýsluhindrunum beinist einkum að starfsmenntun, æðri menntun og rannsóknum. Lög og reglur um starfsmenntun er mikilvægt svið. Starfsmenntað vinnuafli á að fá menntun sína viðurkennda þvert á landamæri og fólk á ekki að lenda milli stóla hvað varðar félagslegt öryggi.

Fullorðinsfræðsla er einnig forgangssvið, með sérstakri áherslu á gagnkvæma viðurkenningu réttinda til að auka sveigjanleika. Á sviði æðri menntunar er norræn meistaranámsáætlun í brennidepli. Hér er við að etja lögfræðileg, praktísk og stjórnsýsluleg vandamál sem krefjast aðgerða í löndunum og á ráðherrastigi, en ekki síður hjá stofnununum sjálfum.

Á fundi embættisnefndar um menntamál (EK-U) í desember 2012 var skipaður sérstakur vinnuhópur um rannsóknir sem m.a. á að fylgja eftir skýrslunni „Vilja till forskning?“. Í skýrslunni eru m.a. tillögur að aðgerðum til að auka hreyfanleika fræðimanna á Norðurlöndum. Hópurinn gerir jafnóðum grein fyrir starfi sínu til EK-U á árinu 2013.

Norræna ráðherranefndin um efnahags- og fjármál (MR-FINANS)

Stjórnsýsluhindranir eru meðal forgangsverkefna hjá MR-FINANS og markmiðið er að þær verði til umfjöllunar á að minnsta kosti einum fundi á hverju ári.

Verkefni sem hefur verið ofarlega á baugi hjá MR-FINANS undanfarið ár er innleiðing svokallaðra Basel III/CRD IV-reglna sem miða að því að efla stöðugleika á fjármálamarkaði. Reglurnar munu meðal annars kveða á um eigið fé bankanna. Norræn stjórnvöld starfa hér saman að fjármálaeftirliti til að skoða hvort hægt sé að koma á fót sameiginlegri sýn á framkvæmd tilskipunarinnar.

MR-FINANS og EK-FINANS fylgjast einnig með leit Norðmanna að lausn á vandamálum sem koma upp vegna tryggingar fyrir virðisaukaskatti þegar vinnuvélar eru fluttar til og frá Noregi.

Annað mál sem MR-FINANS og EK-FINANS fylgjast með eru nýjar norskar reglur sem settar voru vegna tímabundinna kennitalna gestaverkamanna, en í kjölfar þeirra hefur afgreiðslutími lengst verulega, sem dregur úr möguleikum til skammtímasterfa í Noregi.

Norræna ráðherranefndin um atvinnu-, orku- og byggðamál (MR-NER)

Norræn nýsköpun hefur gert ítarlega greiningu á stjórnsýsluhindrunum á sviði atvinnumála á Norðurlöndum. Meðal verkefna sem eru í gangi er verkefni um græn tækniviðmið og staðla í byggingariðnaði.

Á sviði orkumála er unnið að samræmingu á raforkumarkaði en markmiðið er að þróa hann enn frekar í átt til skilvirks markaðar án landamæra. Það á bæði við um heildsölu og smásölu á raforkumarkaði.

Á sviði byggðamála er fé veitt til norrænu landamæranefndanna sem starfa daglega með stjórnsýsluhindranir. Meðal þeirra eru einnig álitamál er varða menningu og tungumál sem teljast til óformlegra stjórnsýsluhindrana.

Norræna ráðherranefndin um menningarmál (MR-K)

Stjórnsýsluhindranir á menningarsviði snúast að miklu leyti um vinnumarkaðsmál, félagsmál og löggjöf (félagsmál, fjármál/skattar) og því beinast sjónir einkum að lausnum á stjórnsýsluhindrunum á þessum fagsviðum.

Í maí 2013 var haldin ráðstefna um þessi málefni. Dæmi um stjórnsýsluhindranir á menningarsviði: Sviðslistafólk sem vinnur bæði í Danmörku og Svíþjóð lendir í vanda með almannatryggingar, framlög atvinnurekanda, atvinnuleysistryggingar og tvísköttun. Á fjölmiðlasviði eru vandamál tengd höfundarréttarlöggjöf og tækifærum til að horfa á sjónvarp annarra landa á Norðurlöndum.

Norræna ráðherranefndin um lagasamstarf (MR-LAG)

Starf MR-LAG varðandi stjórnsýsluhindranir er almennara en annarra ráðherranefnda. Hér er sjónum beint að almennum lögfræðilegum álitamálum frekar en einstökum tilvikum. Það þýðir meðal annars áherslu á málaflokka sem heyra undir dómsmálaráðuneytin, samræmingu ESB-réttar og samstarf við miðlæg stjórnvöld.

Auk þessara grundvallaraðgerða er einnig um að ræða fjárveitingar til fjölda verkefna á sviði lagasamstarfs, málþinga og greinargerða, m.a. skýrslu um skuldaaðlögun.

Norræna ráðherranefndin um fiskveiðar og fiskeldi, landbúnað, skógrækt og matvæli (MR-FJLS)

Þessi ráðherranefnd hefur, samkvæmt nýlegri úttekt, lítið þurft að fást við vandamál sem varða stjórnsýsluhindranir. Það er sennilega vegna þess að á þessu sviði hefur samræming átt sér stað með ESB-löggjöf. Því mun starf MR-FJLS snúa að því að sporna gegn nýjum stjórnsýsluhindrunum, bæði vegna löggjafar og innleiðingar hennar. Þetta er m.a. gert með samræmdu eftirlitsátaki, merkingum og samfelldum eftirlits- og lögfræðingaráðstefnum, þar sem fjallað er um málefni sem varða eftirlit og eru ofarlega á baugi.

Norræna ráðherranefndin um umhverfismál (MR-M)

Ekki er talið að á umhverfissviði séu alvarlegar stjórnsýsluhindranir milli Norðurlanda og má þakka það langvarandi norrænu samstarfi á sviðinu. Með EES-samningnum og aðild að ESB hafa Norðurlönd skuldbundið sig til að fara að löggjöf Evrópusambandsins sem að miklu leyti felst í sameiginlegum reglum, og ryður þannig flestum stjórnsýsluhindrunum á umhverfissviði úr vegi.

Umhverfissvið tekur þó þátt í samstarfi um stjórnsýsluhindranir með aðild að ýmsum verkefnum og með framlagi til þverfaglegra verkefna, t.d. um grænan hagvöxt, formennskuverkefna og í einhverjum mæli hnattvæðingarverkefna.

Norræna ráðherranefndin um jafnréttismál (MR-JÄM)

Samkvæmt MR-JÄM ber framvegis að meta allar stjórnsýsluhindranir út frá jafnréttissjónarmiði í starfi ráðherranefndarinnar. Samstarf hefur átt sér stað milli félagsmálasviðs og vinnumálasviðs um stjórnsýsluhindranir.

Dæmi um stjórnsýsluhindranir sem tengjast MR-JÄM: Mál sem varða almannatryggingar og vinnumál sem hafa skýrt kynja- og jafnréttissjónarmið varðandi stjórnsýsluhindranir. Þetta tengist einkum því þegar foreldrar sem sækja vinnu yfir landamæri deila með sér barnseignarleyfi.

Nánari lýsing á markmiðum er í fylgiskjali 3.

Starfsaðferðir

Afnám stjórnsýsluhindrana

Ráðherrar og stjórnvöld sem málið varðar afnema stjórnsýsluhindranir á Norðurlöndum og njóta til þess stuðnings Stjórnsýsluhindranaráðs.

Stjórnsýsluhindranaráð, ráðherranefndir, ráðuneyti og stjórnvöld í löndunum eiga, á tímabilinu sem framkvæmdaáætlunin tekur til, að starfa saman að því að afnema eins margar stjórnsýsluhindranir og unnt er, koma í veg fyrir tvíverknað og stuðla að samræmingu.

Því þarf að efla samræmingu, verkaskiptingu og samstarf þeirra aðila sem fást við stjórnsýsluhindranir.

Ábendingar um stjórnsýsluhindranir sem liggja utan ábyrgðarsviðs Norrænu ráðherranefndarinnar verða sendar til þeirra samtaka og stofnana sem málið varðar. Í tilvikum þar sem ákvarðanir stjórnvalda takmarka réttindi sem varða innri markað ESB/EES er hægt að vísa þeim til Solvit.

Einnig þarf að hafa í huga að ekki er unnt að leysa allar stjórnsýsluhindranir þar eð forgangsörðun landanna getur verið mismunandi í menningar-, umhverfis-, fjármálum o.s.frv. Því er

mikilvægt að veita því forgang að beina upplýsingum um reglur í löndunum til einstaklinga og fyrirtækja, til að kynna þeim vandann.

Til að samræma norrænar stjórnsýsluhindranir hefur Norræna ráðherranefndin tekið saman gagnagrunn með upplýsingum um þekktar norrænar stjórnsýsluhindranir. Þetta er til þess að skapa á einfaldan og skilvirkan hátt yfirsýn yfir þær stjórnsýsluhindranir sem fyrirfinnast og stöðu þeirra.

Að koma í veg fyrir nýjar stjórnsýsluhindranir Löggjöf í löndunum og afleiðingar hennar á Norðurlöndum

Mikilvægt er að fyrirbyggja að nýjar hindranir komi upp.

Vegna skorts á upplýsingum og samræmingu milli ráðuneyta á Norðurlöndum geta nýjar stjórnsýsluhindranir komið upp þegar nýjar reglur eru settar í löndunum.

Þegar ný lagafrumvörp eru samin er í sumum tilvikum skylt að upplýsa heima fyrir um afleiðingar þeirra, t.d. fyrir umhverfi, ríkisfjármal og um hvort

þau samræmist gildandi ESB-löggjöf. Engar kröfur eru þó gerðar um að kannað sé hvaða afleiðingar tiltekið lagafrumvarp hefur fyrir einstaklinga sem flytjast búferlum eða sækja vinnu yfir landamæri á Norðurlöndum eða innan ESB.

Með fyrirbyggjandi aðgerðum má þó koma í veg fyrir að nýjar stjórnsýsluhindranir verði til. Verkefni Stjórnsýsluhindranaráðsins getur verið að beina tilmælum til þess ráðuneytis sem ber ábyrgð á reglubreytingum um að gera eftirfarandi:

- Gera í stuttu máli grein fyrir afleiðingum nýrra reglna fyrir þau norrænu lönd þar sem vænta má að þær hafi mest áhrif á hreyfanleika.
- Þegar lagafrumvarp er samið þarf í hverju tilviki að taka afstöðu til þess hvort ástæða sé til að senda það til umsagnar til þeirra ráðuneyta á Norðurlöndum sem málið varðar. Ef þurfa þykir er hægt að senda lagafrumvarpið til umsagnar til þess lands/þeirra landa þar sem það gæti hugsanlega haft mestar afleiðingar.

Til að komast hjá óþarfa álagi á stjórnsýslu heima fyrir eða í hinum löndunum, ætti einungis að gera

Þetta á lagasviðum þar sem búast má við að vandamál komi upp.

Innleiðing ESB-löggjafar og samstarf um ESB-reglur

Innan Evrópusambandsins eru nýjar reglugerðir og tilskipanir samþykktar reglulega. Ef ný ESB-löggjöf er ekki innleidd með samræmdum hætti í þeim Norðurlöndum sem eiga aðild að ESB/EES er hætt á að beiting hennar verði með ólíkum hætti. Það getur leitt til nýrra stjórnsýsluhindrana milli norrænu landanna. Nýjar ESB-reglur geta einnig haft áhrif í Færeyjum og á Grænlandi. Við innleiðingu tilskipana getur svigrúm hvers lands til að innleiða reglurnar í löggjöf landsins t.d. verið töluvert. Hættan við innleiðingu í hverju landi fyrir sig er að löndin vinni þetta starf í einangrun og að óviljandi komi upp óhagkvæmur mismunur. Því er æskilegt að samræma innleiðinguna eins og unnt er á þeim sviðum þar sem stjórnsýsluhindranir milli norrænu landana gætu hugsanlega komið upp. Þó þarf að varast að samræmd innleiðing á Norðurlöndum hafi í för með sér viðskiptahindranir gagnvart öðrum aðildarríkjum ESB/EES.

Mikilvægt er að koma í veg fyrir nýjar stjórnsýsluhindranir

í sambandi við innleiðingu/ endurskoðun ESB-löggjafar. Fulltrúar í Stjórnsýsluhindranaráði eiga í starfi sínu, í samstarfi við formennsku í ráðherranefndinni, að vinna forvirkt til að koma í veg fyrir nýjar stjórnsýsluhindranir af þessum toga.

Til að lágmarka fjölda hindrana sem koma óviljandi upp við innleiðingu ESB-tilskipana, eiga þær ráðherranefndir sem málið varðar að leggja sitt af mörkum til að:

1. samræma innleiðingu ESB-tilskipana í löndunum;
2. bjóða þeim embættismönnum frá ráðuneytum í norrænu löndunum sem bera ábyrgð á framkvæmd ESB regluverks, til að ræða saman um túlkun og skilning á reglunum;
3. reyna að skapa sameiginlega sýn á það hvernig innleiða beri tiltekna tilskipun í löggjöf landanna;
4. koma á fót/starfshópum/ tengiliðum/tengslanetum með sérfræðingum sem málið varðar í ráðuneytum hinna landanna.

Framtíðarstarf að afnámi stjórnsýsluhindrana getur þannig leitt til sameiginlegrar túlkunar á nýjum tilskipunum, breytingum á tilskipunum og annarri löggjöf og dómum.

Áhrifa nýrrar ESB-löggjafar gætir þó ekki jafn mikið í öllum málaflokkum. Því er ekki ástæða til að byggja upp nýtt, samræmt og skuldbindandi samstarf í öllum málaflokkum, heldur leggja áherslu á það starf sem nýtist best svo ekki fari fé og fyrirhöfn í súginn. Einnig þarf að taka tillit til þess að norrænu löndin eiga ekki öll aðild að ESB.

Solvit

Solvit er tengslanet þar sem ESB/EES löndin starfa saman að því að leysa, þvert á landamæri, vandamál ESB-borgara sem rekja má til þess að opinber stjórnvöld í öðru ESB-ríki beita ekki ESB-reglum um innri markað á réttan hátt. Solvit getur einnig vísað málum til viðeigandi ráðuneyta. Solvit-miðstöðvar er að finna í öllum ESB/EES-löndum.

Norræn upplýsingastarfsemi

Skilvirkt norrænt starf vegna stjórnsýsluhindrana krefst skilvirkar upplýsingastarfsemi. Grundvallarupplýsingaskylda er hjá viðeigandi stjórnvöldum. Norræna upplýsingaþjónustan Halló Norðurlönd, upplýsingaþjónusta á landamærasvæðum, Øresunddirekt, upplýsingaþjónustan Grensetjänsten og Landamæraþjónusta á Norðarkollu eru þungamiðjan í þverfaglegri samnorrænni upplýsingastarfsemi.

Upplýsingaþjónustan býður upp á markvissar og uppfærðar upplýsingar sem byggja á aðstæðum til einstaklinga og fyrirtækja sem leita upplýsinga um för yfir landamæri. Upplýsingarnar varða í fyrsta lagi störf, för yfir landamæri vegna vinnu, búferlaflutninga, nám, að koma sér fyrir eða sölu á vöru og þjónustu í öðru norrænu landi.

Þessi þjónusta léttir á embættismönnum og upplýsingakerfum norrænna stjórnvalda. Forsenda starfsins er virkt samstarf milli stjórnvalda.

Oft er það starfsfólk upplýsingaþjónustunnar sem greinir stjórnsýsluhindrun og miðlar upplýsingum um hana áfram til Stjórnsýsluhindranaráðs og þeirra ráðuneyta og stjórnvalda sem málið varðar.

Halló Norðurlönd og upplýsingaþjónusta á landamærasvæðum

Upplýsingaþjónusta við íbúa sem fara yfir landamæri á Norðurlöndum snýst fyrst og fremst um upplýsingar sem varða einstaklinga. Spurningum er svarað bæði í gegnum vefsíður og með persónulegri þjónustu á skrifstofunum, með tölvupósti og í síma. Upplýsingarnar eru yfirleitt almenns eðlis, en viðeigandi stjórnvöld veita nánari upplýsingar um einstök tilvik sem spurt er um.

Mikilvægt er að samstarf milli stjórnvalda og landamæraþjónustunnar sé gott, því það auðveldar úrlausn ýmissa vanda. Landamæraþjónustan getur bæði aðstoðað við að greiða úr vanda einstaklinga og aðstoðað stjórnvöld við að miðla skiljanlegum

upplýsingum. Halló Norðurlönd veita upplýsingar yfir landamæri milli allra Norðurlanda en upplýsingaþjónusta á landamærasvæðum veitir yfirleitt einungis upplýsingar sem varða tvö lönd.

Allar upplýsingamiðstöðvarnar veita í grundvallaratriðum svipaðar upplýsingar þar sem megináherslan er á störf í öðru landi. Munurinn er sá að landamæraþjónustan er svæðisbundin og veitir upplýsingar um að sækja vinnu yfir landamæri, en Halló Norðurlönd er landsbundin þjónusta og veitir upplýsingar um búferlaflutninga til annars norræns lands vegna starfa eða náms.

Upplýsingaþjónustur á landamærasvæðum

Starfsemi upplýsingaþjónustunnar Halló Norðurlönd er alfarið fjármögnuð af norrænu fé en önnur landamæraupplýsingaþjónusta fær einnig fjármagn á lands- og svæðisvísu.

Fyrir utan upplýsingaþjónustuna Halló Norðurlönd, sem er norræn og landsbundin, og svæðisbundnar upplýsingaskrifstofur á landamærasvæðum, má einnig nefna norrænu skattagáttina Nordisk eTax og norrænu vefgáttina um almannatryggingar, NordSoc, en þar geta einstaklingar á Norðurlöndum aflað sér upplýsinga.

Framhaldið

Á þeim tíma sem framkvæmdaáætlunin gildir eiga Stjórnsýsluhindranaráðið og framkvæmdastjóri Norrænu ráðherranefndarinnar að stuðla að nánari samræmingu og verkaskiptingu vegna upplýsingastarfseminnar til að undirbúa, uppfæra og gera starfið skilvirkara. Framkvæmdastjórinn á að setja sig í samband við meðeigendur norrænnar upplýsingaþjónustu á landamærasvæðum til að ræða hvernig best megi haga samstarfi

um upplýsingaþjónustu til íbúa og atvinnulífs á Norðurlöndum. Jafnframt á að fjalla um vefgáttina www.youreurope.eu.

Samstarf og verkaskipting í norrænni upplýsingastarfsemi í framtíðinni

1. Persónuleg upplýsingaþjónusta verður fyrst og fremst veitt í afgreiðslu upplýsingaþjónustu á landamærasvæðum. Þetta á þó einungis við um þau lönd þar sem upplýsingaþjónusta á landamærasvæðum er fyrir hendi. Í hinum löndunum eiga Halló Norðurlönd einnig að gegna þessu hlutverki í framtíðinni.
2. Halló Norðurlönd annist sameiginlega vefritstjórn í nánú samstarfi við svæðisbundna upplýsingaþjónustu.
3. Þróa upplýsingaþjónustuna nánar, bæði Halló Norðurlönd og upplýsingaþjónustu á landamærasvæðum, með því að efla norrænt samstarf meðal stjórnvalda, bæði hvað varðar upplýsingar og starfsfólk.

Fróðleiksmolar

Upplýsingar um starfsfólk, fjármögnun og fjölda heimsókna eru frá árunum 2011 og 2012.

29 starfsmenn, bæði frá Halló Norðurlönd og upplýsingaþjónustu á landamærasvæðum starfa daglega við að miðla upplýsingum sem varða landamærasvæðin.

Fjármögnun upplýsingaþjónustu

- Heildarfjármögnun: 19.403.000 danskar krónur,

þar af

- fjárveiting Norrænu ráðherranefndarinnar til Halló Norðurlönd, þ.e. vefþjónustu og upplýsingaskrifstofa í höfuðborgum á Norðurlöndum: 5.284.000 danskar krónur,
- fjárveiting Norrænu ráðherranefndarinnar til upplýsingaþjónustu á þrennum landamærasvæðum; Nordkalotten/Skibotn, Grensetjänsten og Øresunddirekt: 3.000.000 danskar krónur,
- fjárveitingar landa og svæða til Nordkalotten/Skibotn, Grensetjänsten og Øresunddirekt: 11.119.000 danskar krónur.

Fjöldi heimsókna til norrænu upplýsingaþjónustanna

- Heildarfjöldi heimsókna til norrænu upplýsingaþjónustanna, Halló Norðurlönd og svæðisbundinna upplýsingaskrifstofa: 657.470 á ári.
- Halló Norðurlönd: 334.000 heimsóknir á heimasíður og 3.300 persónulegar heimsóknir, samtals 337.300 heimsóknir.
- Svæðisbundin upplýsingaþjónusta: 276.900 heimsóknir á heimasíður og 43.270 persónulegar heimsóknir, samtals 320.170 heimsóknir.

Útgjöld vegna heimsókna

Mikill munur er á útgjöldum vegna vefþjónustu og persónulegrar upplýsingaþjónustu. Útgjöld vegna upplýsinga sem veittar eru persónulega eru 15-20 sinnum hærri en þegar upplýsingar eru veittar í gegnum vefinn, munur á kostnaði segir þó ekki til um skilvirkni. Ólíkar aðferðir bæta hver aðra upp og hver fyrir sig gegnir mikilvægu hlutverki þar sem ein gerðin getur ekki komið í stað hinnar. Áskorunin er að samræma þjónustuna á skilvirkan hátt.

Upplýsingar á Netinu

Útgjöld vegna upplýsinga sem veittar eru á Netinu eru yfirleitt lægri. Að okkar mati stafar mikill fjöldi heimsókna af því að fólk er að kynna sér atvinnutækifæri, leita upplýsinga um búferlaflutninga eða nám í öðru norrænu landi. Upplýsingaþjónustan er einnig áskrifandi að völdum leitarorðum, t.d. hjá Google, til að auðvelda upplýsingaleit á norrænu heimasíðunum.

Persónuleg upplýsingaþjónusta

Flestir þeirra sem leita persónulega eftir upplýsingaþjónustu þekkja til upplýsingaþjónustunnar sem þeir leita til og eru oft komnir áleiðis í ákvarðanaferli sínu.

Upplýsingaþjónustur

Halló Norðurlönd

Halló Norðurlönd er að finna í öllum norrænum höfuðborgum. Á öllum skrifstofunum starfar upplýsingafulltrúi sem svara spurningum í síma og með tölvupósti. Fjöldi starfsmanna er mismunandi á milli landa, allt frá 0,5 stöðu upp í 1,6 stöðugildi. Halló Norðurlönd svara spurningum borgara á Norðurlöndum sem vilja starfa, flytja til eða stunda nám í öðru norrænu landi og spurningum frá fyrirtækjum er einnig svarað í síma eða tölvupósti. Upplýsingar og svör eru veitt á móðurmáli borgaranna.

Spurningarnar eru skráðar og þær greindar. Ef þær leiða í ljós stjórnsýsluhindranir er upplýsingum um það miðlað til Vettvangs um stjórnsýsluhindranir (GF) og viðeigandi stjórnvalda og ráðuneyta og þær eru einnig skráðar í gagnagrunn GF yfir stjórnsýsluhindranir. Upplýsingarnar eru síðan notaðar til að bæta upplýsingarnar á vefnum Halló Norðurlönd.

Halló Norðurlönd standa einnig fyrir fræðsludögum/vinnusmiðjum um mikilvæga málaflokka, oft í samstarfi við upplýsingaþjónustu landamærasvæðanna.

Halló Norðurlönd er líka upplýsingaþjónusta á Netinu sem er samræmd hjá Norrænu ráðherranefndinni í Kaupmannahöfn. Þar eru 1,6 stöðugildi sem sinna þessu starfi. Þróun innihalds á vefnum fer aðallega fram í samstarfi við upplýsingafulltrúa Halló Norðurlönd í norrænum höfuðborgum.

www.norden.org/is/nordurloend-fyrir-thig

Landamæraþjónusta á Norðurlöndum

Hjá landamæraþjónustunni á Norðurlöndum starfa tveir starfsmenn á tveimur skrifstofum sem eru í Torneå og

Skibotn. Þar er einnig hægt að fá svör við spurningum varðandi landamærasvæði milli Svíþjóðar/Finnlands og Noregs/Finnlands. Upplýsingaskrifstofurnar svara spurningum persónulega, í tölvupósti, í síma og með hópupplýsingum til íbúa og atvinnulífs um störf og ferðalög vegna vinnu, náms og búferlaflutninga. Landamæraþjónusta Norðurlöndu skipuleggur einnig upplýsingafundi og vinnusmiðjur.

Gert er yfirlit yfir stjórnsýsluhindranir sem sent er til „Landamæraráðsins“, en þar sitja fulltrúar ráðuneyta og stjórnvalda sem málið varðar. Einnig er haft samband við fulltrúa Finnlands og Svíþjóðar í Vettvangi um landamærahindranir.

Landamæraþjónusta Norðurlöndu á í samstarfi við Norðurlöndaráðið og sænsk/norsku upplýsingaþjónustuna Grensetjänsten.

Einnig er til sænsk/finnsk vefþjónusta sem sett var á fót í mars 2012, sem var þróuð af tímabundnu viðbótarstarfsfólki. Um þessar mundir er verið að rannsaka hvort hægt sé að gera þessa þjónustu varanlega.

www.granstjanst.net/sv

Upplýsingaþjónustan Grensetjänsten

Grensetjänsten er staðsett á Morokulien á landamærum Svíþjóðar og Noregs. Á skrifstofunni eru sjö starfsmenn, embættismenn og starfsfólk með almenna þekkingu og reynslu af starfi hjá stjórnvöldum bæði í Svíþjóð og Noregi. Á skrifstofunni er spurningum aðallega svarað persónulega, í tölvupósti, í síma auk hópupplýsinga til borgara og atvinnulífs um störf og ferðalög vegna vinnu og búferlaflutninga. Upplýsingaþjónustan Grensetjänsten skipuleggur einnig upplýsingafundi og vinnusmiðjur.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Starf Stjórnsýsluhindranaráðsins á að vera árangursmiðað og niðurstöður þess mælanlegar. Það þýðir að starf vegna stjórnsýsluhindrana á vera að hægt að greina, meta og þróa áfram jafnóðum á kjörtímabilinu.

Í samstarfi við tengiliði sína í heimalandinu velja fulltrúar landanna í Stjórnsýsluhindranaráði hvaða stjórnsýsluhindrunum skal fylgt eftir. Það gera þeir á grundvelli þeirra starfsaðferða sem henta best viðkomandi stjórnsýsluhindrun og í samræmi við venjur um eftirfylgni og skýrslugjöf í hverju landi.

Stjórnsýsluhindranaráð fundar eftir þörfum, sem gæti verið fjórum sinnum á ári. Á fundum ráðsins er gerð grein fyrir framvindu starfs að afnámi stjórnsýsluhindrana.

Fulltrúar landanna í Stjórnsýsluhindranaráði eiga einnig, minnst einu sinni á ári, að gera grein fyrir og gefa stöðuskýrslu vegna valinna stjórnsýsluhindrana til samstarfsráðherra síns.

Árlega eiga samstarfsráðherrar Norrænu ráðherranefndarinnar að kynna niðurstöður landanna, ráðherranefndanna og Stjórnsýsluhindranaráðs á þingi Norðurlandaráðs.

Formennska í ráðherranefndinni metur hvort þörf sé á að senda greinargerð um stjórnsýsluhindranir til forsætisráðherranna.

Hvert land íhugar hvort þörf sé á að skipuleggja þemaumræður í þjóðþingunum um stjórnsýsluhindranir á Norðurlöndum. Í þessum umræðum er meðal annars hægt að ræða og gera grein fyrir forgangsröðun Stjórnsýsluhindranaráðs. Í samráði við Norðurlandaráð og þjóðþingin er hægt að stefna að því að umræður í þjóðþingunum fari fram samtímis á Norðurlöndum.

Í gagnagrunni Stjórnsýsluhindranaráðs yfir stjórnsýsluhindranir skal gera grein fyrir völdum, þekktum stjórnsýsluhindrunum sem njóta forgangs og skulu þær upplýsingar vera öllum aðgengilegar. Þar á að vera hægt að fylgjast með framvindu stjórnsýsluhindrana og starfi Stjórnsýsluhindranaráðs.

Gagnagrunnurinn gerir starf Stjórnsýsluhindranaráðs gegnsætt en það á að leiða til þess að bæði íbúar og fyrirtæki og ráðuneyti og stjórnvöld finni fyrir þátttöku sinni í starfi vegna stjórnsýsluhindrana.

Halló Norðurlönd eiga að gefa skýrslu um stjórnsýsluhindranir til Norrænu samstarfsnefndarinnar (NSK).

Gera skal grein fyrir starfi vegna stjórnsýsluhindrana í fjölmiðlum á lands- og svæðisvísu.

Viðaukar

Appendix 1

Begreppet gränshinder

Helsingforsavtalet är det rättsliga avtal som lägger grunden för det officiella nordiska samarbetet, och som pekar ut ländernas färdriktning och gemensamma mål.

I Helsingforsavtalet talas det uttryckligen om önskvärdheten av att nationell lagstiftning på vissa områden samordnas mer, och avtalet poängterar vikten av likabehandling av människor enligt avtalets artikel 2. Detta gäller även vikten av att undanröja hinder för handel och kapitalrörelser mellan länderna.

Inom ramen för det officiella nordiska samarbetet avser begreppet gränshinder:

”Lagar, offentliga regler eller praxis som hämmar individers mobilitet eller företags möjligheter att verka över gränserna i Norden.”

Kommentarer till definitionen

1. Denna handlingsplan omfattar, på jämbördig basis, även Grönland, Färöarna och Åland, om ej annat anges.
2. Inom ramen för det officiella nordiska samarbetet kan det arbetas med hinder mellan såväl samtliga som endast viss länder och Grönland, Färöarna och Åland.
3. Olika ersättningsnivåer och skatter mellan olika länder, för en och samma förmån/situation, kan förekomma och utgör i sig inget gränshinder. Däremot betraktas det som ett gränshinder om en person p.g.a. sin mobilitet får sämre villkor än andra personer i en jämförbar situation, såväl i bostättningslandet som i arbetslandet.
4. Det förutsätts inte att den drabbade personen är av annan nationalitet än det aktuella regelverket för att ett regelverk ska betraktas som problematiskt utifrån ett gränshinderperspektiv. Det behöver alltså inte vara fråga om nationalitetsdiskriminering. En dansk kan drabbas av danska lagar och regler lika väl som en svensk kan. Det är själva mobilitetssituationen som avgör om det rör sig om ett gränshinder eller ej.
5. Gränshinder handlar inte i första hand om huruvida ett existerande regelverk tillämpas korrekt eller ej, utan om huruvida regelverket i sig försvårar mobilitet. Ett regelverk kan vara nog så "lagligt", såväl EU-rättsligt som nationellt, men ändå vara problematiskt utifrån ett gränshinderperspektiv.
6. Utanför denna definition ligger som utgångspunkt sådana besvärigheter som upprättats av privata aktörer.

Appendix 2

Grænsehindringsrådet – mandat

Mandat for Grænsehindringsrådet 2014–2017

Baggrund

Arbejdet med at fjerne grænsehindringer er højt prioriteret i det nordiske samarbejde. De senere års arbejde har bidraget til en langt stærkere opmærksomhed om grænsehindringer på den nordiske politiske dagsorden og et intensiveret og velfungerende arbejde med at identificere grænsehindringer.

For at styrke især gennemførelsesdelen af arbejdet udpeges fra 1. januar 2014 et Grænsehindringsråd.

Rådet skal identificere og komme med bidrag til at fjerne grænsehindringer for borgere og virksomheder i Norden i samarbejde med alle de aktører, der nationalt er afgørende for, at grænsehindringer kan løses, herunder informationstjenester, nationale forvaltninger og myndigheder, parlamentarikere mv.

Arbejdet i rådet skal knyttes tæt op på det aktuelle formandskab i ministerrådet, dets prioriteringer og politiske lederskab, ligesom generalsekretæren får et styrket mandat som pådriver i grænsehindringsarbejdet i ministerrådet. Informationsarbejdet og de nuværende klagemuligheder for borgere,

der bevæger sig over grænserne, skal endvidere vurderes med henblik på evt. forbedringsmuligheder.

Der skal løbende følges tæt op på resultaterne af arbejdet og vurderes om der er behov for ændringer, der kan bidrage til, at endnu flere grænsehindringer løses til gavn for borgere og virksomheder i Norden.

Medlemmerne af Grænsehindringsrådet

Hvert land i Nordisk Ministerråd kan udpege et medlem til Grænsehindringsrådet.

Udover de nationale medlemmer er Nordisk Ministerråds generalsekretær medlem af Grænsehindringsrådet, og Nordisk Råd tilbydes også at deltage i rådets arbejde.

Formandskab for Grænsehindringsrådet

Formandskabet for Grænsehindringsrådet går på skift mellem de nationale medlemmer af rådet, og følger formandskabet for Nordisk Ministerråd. Dvs. formandskabet i 2014 er islandsk, i 2015 dansk og så fremdeles.

Formandskabet leder arbejdet i Grænsehindringsrådet i samarbejde med Nordisk Ministerråds generalsekretær.

Formandskabet for Grænsehindringsrådet skal have en løbende og tæt dialog med sit nationale NSK kontor og samarbejdsminister med henblik på at sikre overensstemmelse mellem formandskabslandets prioriteringer generelt og arbejdet i Grænsehindringsrådet. Denne dialog skal også ske før formandskabsåret indledes, således at grænsehindringer inddrages i formandskabsprogrammet for Nordisk Ministerråd.

Formandskabet for Grænsehindringsrådet skal stille sig til rådighed for en årlig afrapportering om arbejdet i Grænsehindringsrådet til statsministrene, hvis det siddende formandskab for ministerrådet anser, at der er behov for at løfte arbejdet til statsministerniveau.

Endelig skal formandskabet for Grænsehindringsrådet sikre, at tidligere års prioriteringer også videreføres i arbejdet.

Ved udpegning af medlemmer skal der lægges vægt på, at medlemmerne opfylder følgende:

- Har et stærkt og aktuelt netværk i de nationale regeringer, på minister- og/eller embedsmandsniveau.
- Har erfaring med arbejde inden for et eller flere af de områder, hvor de fleste grænsehindre findes (arbejdsmarked, socialpolitik, skat, uddannelse eller næring).
- Har den nødvendige mulighed for at prioritere arbejdet i Grænsehindringsrådet.
- Har den nødvendige frihed til at agere i arbejdet med at fjerne grænsehindre.

Opgaver

Grænsehindringsrådet skal i samarbejde med relevante aktører i landene:

- identificere og udrede grænsehindre for borgere og virksomheder i Norden på baggrund af indspil fra blandt andet Hallo Norden og de regionale informations-tjenester
- forsøge i samarbejde med landene at finde løsninger på grænsehindre
- afgøre hvilke grænsehindre, som det er væsentligst for rådet at gå videre med i forhold til landene, samt vurdere det mest hensigtsmæssige niveau for de videre kontakter (MR/EK, nationale ministerier eller på et mere operativt niveau som fx myndigheder, arbejdsgrupper, institutioner, brancheorganisationer mv.)
- bidrage til at landene ikke opretter nye grænsehindre i forbindelse med ny national lovgivning og udmøntning af EU/EØS regulering
- i samarbejde med relevante aktører vurdere klagemulighederne for borgere, der bevæger sig over grænserne i Norden, og foreslå evt. forbedringsmuligheder for samarbejdsministrene
- i samarbejde med relevante aktører vurdere informationsarbejdet og behovet for forbedringer
- etablere samarbejde med Solvit nationalt og så vidt muligt videreformidle grænsehindre, der er ulovlige i henhold til EU-retten, til Solvit. Sager, som afvises hos Solvit, kan håndteres i rådet
- samarbejde med regionale informationstjenester, grænsekommiteer og Hallo Norden
- samarbejde med ministerråd og embedsmandskomiteer under Nordisk Ministerråd, nationale forvaltninger og myndigheder.

Grænsehindringsrådet kan desuden:

- repræsentere grænsehindringsarbejdet udadtil: holder møder med ministre og embedsmænd (MR/EK) om grænsehindre, holde oplæg til konferencer mv.
- igangsætte relevante analyser og arrangere løsningsorienterede seminarer o.l., der kan understøtte arbejdet med at fjerne grænsehindre i Norden.

Rådet mødes ca. 4 gange årligt efter behov.

Opgaver for de nationale medlemmer af Grænsehindringsrådet

Respektive medlemmer af Grænsehindringsrådet har ansvar for at sikre forankring af arbejdet med at fjerne grænsehindringer nationalt. De skal således etablere et samarbejde med de aktører nationalt, der er afgørende for, at grænsehindringer kan løses, herunder informationstjenester, nationale forvaltninger mv.

Et velegnet redskab til at løse denne opgave vil være at etablere en national netværksgruppe, hvor man holder jævnlige møder i tilknytning til arbejdet i Grænsehindringsrådet. I grupperne kan dagsordenen for møderne i Grænsehindringsrådet diskuteres og gennemgås, man kan rejse aktuelle grænsehindringer, gøre status på igangværende processer samt orientere om aktuelle aktiviteter.

Gruppen kan bestå af følgende grænse-regionale og nationale deltagere:

- det nationale medlem af Grænsehindringsrådet
- embedsmænd fra det nationale NSK kontor
- repræsentanter fra berørte ministerier (skat, socialpolitik, arbejdsmarked og uddannelse)
- repræsentanter fra berørte myndigheder (skat, socialpolitik, arbejdsmarked og uddannelse)
- de grænsenationale informationstjenestene
- Hallo Norden
- relevante parlamentarikere fra den nationale delegation til Nordisk Råd
- evt. en deltager fra NMRS
- evt. en deltager fra den nationale ombudsinstitution.

Gennem disse grupper kan der etableres og udvikles nordiske netværk på forskellige specialområder efter behov.

Hvert år afrapporterer de enkelte medlemmer af Grænsehindringsrådet til den nationale samarbejdsminister om hvilke aktiviteter, som man har igangsat nationalt i arbejdet med at fjerne grænsehindringer. Afrapporteringen skal foreligge skriftligt og skal, ud over til egen samarbejdsminister, også sendes til Grænsehindringsrådet. Sekretariatet udarbejder en enkel og ubureaukratisk skabelon for afrapporteringen.

Generalsekretærens rolle

Generalsekretæren får som medlem af Grænsehindringsrådet særligt i opdrag:

- at føre sager fra arbejdet i Grænsehindringsrådet videre til berørte

ministerråd og embedsmands-komiteer under Nordisk Ministerråd

- at se på mulighederne for at etablere et bedre samarbejde og arbejdsdeling mellem aktørerne
- analysere den interne organisering af grænsehindringsarbejdet i minister-rådet (Hallo Norden, regionale infor-mationstjenester mv.) med henblik på at vurdere muligheden for at skabe synergier og effektiviseringer
- at sikre, at der rapporteres fra arbejdet i Grænsehindringsrådet til Nordisk Råds session som en del af samarbejdsministrenes årlige redegørelse for grænsehindrings-arbejdet.

Generalsekretæren stiller sekretariats-bistand fra Nordisk Ministerråds sekretariat til rådighed for arbejdet i Grænse-hindringsrådet. Sekretariatet koordinerer

arbejdet, udarbejder mødemateriale, samt står for de praktiske dele af arbejdet i forbindelse med planlægning og gennemførelse af møderne.

Generalsekretæren har ansvaret for udarbejdelse af dagsorden og indstil-ling til beslutninger, men arbejdet sker i dialog med det aktuelle formandskab for Grænsehindringsrådet.

Landenes rolle

Som støtte for Grænsehindringsrådets arbejde bistår landene i så vidt muligt omfang med juridisk og faglig ekspertise, hvor det er nødvendigt. Hvert land udpeger i alle relevante ministerier en kontaktperson, der som indgang til mi-nisteriet kan hjælpe Grænsehindrings-rådet med de nødvendige kontakter til brug for arbejdet med at identificere, udrede og finde løsninger på grænsehindringer.

Landene har ansvaret for evt. servicering af sit nationale medlem fagligt såvel som praktisk. Medlemmerne af Grænse-hindringsrådet har selv ansvar for book-ninger og andre logistiske gøremål, som følger af opgaven.

Aflønning

Landenes repræsentanter i Grænse-hindringsrådet kan, afhængig af reglerne i hjemlandet, modtage en årlig aflønning fra det nordiske budget for arbejdet i Grænsehindringsrådet, mens omkost-ninger i forbindelse med rejser, møder mv. finansieres nationalt af landene. Det årlige budget for arbejdet fastsættes af NSK.

Appendix 3

Ministerrådens mål 2014–2017

Ministerrådens arbete med gränshinder

Inledning

Ministerråden är centrala aktörer i gränshinderarbetet. Lösningar på gränshinder kan bara ske genom samspel mellan relevanta nordiska ministerier, ministrar och myndigheter. På samma sätt är det de olika sektorerna som bäst kan avgöra vilka gränshinder som är möjliga att lösa, och vilka som bör prioriteras inom sektorns område.

Gränshinder förekommer i olika hög grad inom sektorerna. Generellt sett är arbetet med att ta bort gränshinder ett högt prioriterat område för varje enskilt ministerråd i den period som handlingsplanen omfattar.

Ministerrådens ambition är att alltid sätta gränshinder på dagordningen i relevanta fall, och att sträva efter ett nära och välfungerande samarbete med den nya gränshinderkommittén.

Ministerrådet för arbetsliv (MR-A)

Ett tvärgående prioriteringsområde i MR-A:s samarbetsprogram 2013–2016 är att

fortsätta att ”förebygga och nedbryta gränshinder på den nordiska arbetsmarknaden i syfte att främja den geografiska mobiliteten, attraktionskraften och anpassningsförmågan på den nordiska arbetsmarknaden”.

MR-A:s arbete med att ta bort gränshinder kommer under den period handlingsplanen omfattar att fokusera på uppföljningen av rapporten från den tvärsektoriella expertgruppen under Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommittéer för social- och hälsopolitik (ÄK-S) och arbetsliv (ÄK-A). Gruppen blev inrättad 2010 för att kartlägga orsakerna till gränshinder och för att ta fram möjliga lösningsförslag till ämbetsmannakommittéerna. Gruppen skulle även föreslå hur gränshinderarbetet bör organiseras i framtiden.

Expertgruppen har behandlat 35 gränshinder som rör socialförsäkringar, arbetsmarknad och sociala tjänster. Den föreslog att arbetet med att följa upp rapportens rekommendationer ska

ligga på existerande samarbets- och styrorgan på nordisk nivå.

Det är inte alltid lätt att avgöra vilka ministerråd och ämbetsmannakommittéer som gränshindren hör under, då vissa gränshinder kan vara relevanta för flera ämbetsmannakommittéer. Detta eftersom ansvarsområdet för arbetslivsområdet i nordiskt sammanhang inte nödvändigtvis är identiskt med ansvarsförhållandet för de nationella ministerier som är representerade i MR-A och ÄK-A.

Rapporten från expertgruppen visar också att det finns en stor variation mellan gränshindren:

- I vilken omfattning utgör de verkligen ett hinder?
- Har de sin orsak och möjliga lösning i nationell eller europeisk rätt?
- I vilken omfattning är det politiskt önskvärt att arbeta vidare med en lösning för de enskilda hindren?

Utifrån detta står det klart för ÄK-A att varje gränshinder måste följas upp enskilt på det sätt som verkar mest lämpligt.

ÄK-A poängterar att det kommer att behövas tid för att lösa många av gränshindren. Komplexiteten inom ämnesområdet kan ofta kräva ett omfattande utrednings- och lagstiftningsarbete. Arbetet med gränshinder är en kontinuerlig process. De senaste åren har man både nationellt och mellan länderna identifierat fler gränshinder än de som står på listan. För många av dessa har man också hittat en lösning. Listan som återges nedan kommer därför, i linje med ÄK-A:s arbete med gränshinder, att skäras ned allt eftersom gränshinder anses lösta. Det kan också läggas till nya hinder allteftersom sådana blir identifierade.

Utöver att arbeta vidare med identifierade gränshinder kommer ÄK-A samtidigt att arbeta förebyggande för att nya gränshinder inte ska uppstå. En viktig del av ÄK-A:s möten är utbyte av information mellan länderna. Detta kommer att bidra till att nya initiativ till politik och lagstiftning i länderna kan fångas upp och potentiella nya gränshinder kan identifieras. Utbytet av information kan

också omfatta frågor om genomförande av gemensam EU-/EES-lagstiftning. Motsvarande informationsutbyte mellan länderna sker också i MR-A:s och i ÄK-A:s underutskott. Hur länderna eventuellt arbetar vidare tillsammans för att förebygga nya gränshinder ska avgöras enskilt för varje ärende. Bland annat har ÄK-A diskuterat möjligheten att sända relevanta lagförslag på remiss till de andra nordiska länderna, vilket också har gjorts. För att säkert prioritera gränshinderfrågorna har sektorn beslutat att sätta frågan på dagordningen för varje möte med ÄK-A framöver.

Nedan listas de gränshinder från expertgruppens rapport som anses falla inom sektorns ansvarsområde och som man vill arbeta vidare med under handlingsplansperioden för att lösa. Några av dem har ÄK-A identifierat höra till ÄK-S ansvarsområde:

(Överföring av gränshinder till ÄK-S)
Vid sitt möte i Stockholm den 28 maj tog ÄK-A ett beslut om att ett antal gränshinder borde lyftas ut från ÄK-A:s redovisning och överföras till ÄK-S. Anledningen till att ÄK-A föreslår att ÄK-S tar över ansvaret för dessa gränshinder är att de anses falla mer under denna ämbetsmannakommittés

ansvarsområde och kompetens. Ett exempel på detta är gränshindret B5 som rör arbetsrehabilitering, vilket hanteras i den nordiska rehabiliteringsgruppen som sorterar under ÄK-S. De gränshinder som ÄK-A föreslår lyfts över till ÄK-S är:

B1: Skillnader i nivåer på ländernas arbetsgivaravgifter

B5: Arbetsrehabilitering i bosättningslandet

B6: Deltidssjukskriven person som börjar arbeta deltid i ett annat land än arbetslandet

B22: Bortfall av föräldrapenning vid tidsbegränsat arbete).

B1: Skillnader i nivåer på ländernas arbetsgivaravgifter

ÄK-A föreslår att gränshindret ska hanteras vidare under ÄK-S.

Kommentar: Sverige anser att gränshindret i princip är löst i och med att förordning 883/2004 från den 1 juli 2012 också gäller för Norge och Island, men understryker samtidigt att det blir viktigt att följa det praktiska genomförandet av detta. Eventuella framtida tolkningsproblem eller samordningsproblem bör i första hand diskuteras inom ramen för EU-samordningen på området.

B5: Arbetsrehabilitering i bosättningslandet

ÄK-A föreslår att gränshindret ska hanteras vidare under ÄK-S. Den nordiska rehabiliteringsgruppen har arbetat vidare med bilaterala överenskommelser om rehabilitering enligt den nya nordiska konventionen om social trygghet.

Kommentar: När det gäller den nya nordiska konventionen om social trygghet, undertecknad den 12 juni 2012, så pekar det administrativa avtalet i konventionen på att länderna ska enas bilateralt. Detta betyder att administrativa rutiner för rehabilitering ska upprättas inom två år från det att avtalet trätt i kraft.

B6: Deltidssjukskriven person som börjar arbeta deltid i ett annat land än arbetslandet

ÄK-A föreslår att ärendet hanteras vidare under ÄK-S.

Kommentar: Ärendet avhandlar tillämplig lagstiftning enligt artikel 13.1 i EU:s förordning nr 883/2004, som också trätt i kraft och gäller för Norge och Island. Ärendet ska i princip vara löst, men det praktiska tillämpandet av förordningen ska följas.

B12: Krav på att omfattas av olika länders arbetslöshetsförsäkring utan avbrott för att inte riskera lägre arbetslöshetsersättning

ÄK-A avvaktar vidare behandling eftersom ärendet nu behandlas och ska i första hand följas upp genom nationella initiativ i de berörda länderna. Länderna ska rapportera om statusen till de kommande mötena i ÄK-A och MR-A.

Kommentar: I Sverige kommer detta att kräva en lagändring och ärendet kommer att följas upp i den svenska parlamentariska socialförsäkringsutredningen. De danska reglerna har redan förutsett att det kan komma avbrott i försäkringsperioderna. Gränshindret gäller inte för Norge.

B13: En gränsarbetare som blir arbetslös under en sjukperiod får inte ersättning när han eller hon återfår en del av arbetsförmågan

ÄK-A ber länderna om att följa upp expertgruppens rekommendationer. Det betyder att man ska be sina respektive ansvariga institutioner att se på sin tolkning av regelverket och den information som förmedlas till allmänheten. Detta för att säkra att regelverket används på ett riktigt sätt.

Kommentar: Länderna delar expertgruppens åsikt att gränshindret uppstått på grund av en felaktig tolkning av regelverket.

B14: Rätt till arbetslöshetsersättning efter period med exempelvis s.k. arbetsavklaringspengar från Norge

Ärendet kommer att följas upp och behandlas bilateralt mellan Sverige och Norge under beaktande av EES-förordning nr 883/2004.

Kommentar: Expertgruppen konstaterar att det finns regler och riktlinjer för hur denna situation ska hanteras, men att det finns olika ståndpunkter om hur riktlinjerna ska uttolkas. Det anses inte vara en politisk fråga, utan snarare en fråga av mera praktisk natur. Sverige menar också att ärendekomplexet kan lyftas på EU-nivå genom en granskning av kapitel 6 i förordning nr 883/2004.

B15: Reglerna beträffande arbetslöshetsförsäkring för timanställda gränsarbetare är komplicerade

ÄK-A inväntar vidare behandling av ärendet som väntas bli löst på EU-nivå, till exempel i genomgången av kapitel 6 i EU-förordningen 883/2004. ÄK-A diskuterar att tillrättalägga ett eventuellt

samarbete eller utbyte av information mellan de nordiska länderna i detta sammanhang.

B16: Åldersgräns för inträde i en svensk arbetslöshetskassa

ÄK-A inväntar vidare behandling, då ärendet behandlas. Sverige återkommer till ärendet i samband med uppföljningen av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Kommentar: Den svenska regeringen är enig med expertgruppens bedömning om att det krävs en lagändring för att åtgärda gränshindret, men att detta bör ses över i samband med uppföljningen av socialförsäkringsutredningens slutbetänkande.

B17: Ytterligare krav på utfört arbete för att kunna lägga ihop arbets- och försäkringsperioder från ett annat land vid ansökan om arbetslöshetssättning

ÄK-A inväntar vidare behandling då ärendet behandlas och rättsförhållandena väntas bli närmare utredda på EU-nivå, till exempel i genomgången av kapitel 6 i EU-förordning 883/2004. Gränshindret är löst eller inte aktuellt i några länder, och behandlas i andra.

Kommentar: Norge ändrade sitt regelverk hösten 2011. Detta innebär att det

inte längre är ett krav att ha arbetat i minst åtta veckor för att kunna sammanräkna arbetsperioder och tider med olika former av socialförsäkringsbidrag från ett annat EES-land när man ansöker om arbetslöshetsunderstöd. Gränshindret är därmed löst för Norges del.

Sverige fastslår att gränshindret inte är aktuellt i Sverige, men menar att det generellt är önskvärt att dylika gränshinder elimineras. Sverige påpekar vidare att problematiken inte är specifik för Norden utan att den bör lösas på EU-nivå i samband med behandlingen av kapitel 6 i EU-förordningen nr 883/2004. Danmark har inlett en undersökning av det danska arbetskravet på 296 timmar och väntar på behandlingen av kapitel 6 i förordning 883/2004. Finland har upplyst om att de håller på att reducera kravet från fyra månader till en månad.

B22: Bortfall av föräldrapenning vid tidsbegränsat arbete

ÄK-A föreslår att ärendet ska hanteras vidare under ÄK-S.

Kommentar: Norge menar att gränshindret ska behandlas av ÄK-S. Utöver detta säger Norge i sitt remissvar att föräldrapenning enligt norsk praxis kommer att likna ett bidrag som kan exporteras enligt EES-avtalens socialförsäkringsdel.

Norge känner inte till att detta hinder har medfört problem för mottagare av norsk föräldrapenning. Det kan inte uteslutas att problematiken kommer att påverkas av eventuella planerade förändringar för att förenkla föräldrapenningssystemet. Sverige upplyser att regeringen just nu analyserar frågan och betydelsen av domstolens praxis på området och vilken effekt detta kan få på rättstillämpningen.

B25: Långa handläggningstider i EU-ärenden

ÄK-A avvaktar den vidare behandlingen av ärendet som pågår. Det begärs nu att länderna fortsatt arbetar med att reducera behandlingstiderna för ärendena och rapporterar tillbaka från kommande möten i ÄK-A och MR-A. Gränshindret berör också ÄK-S.

Kommentar: Det är enighet i länderna om att det är viktigt med korta behandlingstider i samband med gränsöverskridande ärenden och att behandlingstiden ska reduceras där det finns möjlighet. Detta är också kopplat till slutförandet av elektroniskt utbyte av socialförsäkringsuppgifter (EESSI) och ÄK-S arbete.

C1: Arbetspraktik i ett annat nordiskt land

ÅK-A har beslutat att man önskar att genomföra en gemensam nordisk utredning och analys av konsekvenserna av att öppna för arbetspraktik i annat nordiskt land. Denna konsekvensanalys är aktuell att genomföras och beräknas vara klar våren 2014.

Kommentar: Länderna visar intresse för att se närmare på möjligheten till att införa arbetspraktik i ett annat land men påpekar samtidigt att det kommer att kräva regeländringar och att det behövs en konsekvensanalys innan start. Hänsyn till geografisk täckning (Norden gentemot EU/EES) är också en viktig del av dessa analyser. Från dansk sida har man föreslagit att starta ett danskt-svenskt pilotprojekt med arbetsplatspraktik över gränserna i Öresundsregionen.

C3: Bidrag för resor till anställningsintervjuer över gränserna är inte möjliga
ÅK-A följer Finlands översyn av sin lagstiftning. Problemet anses vara löst i Norge, Sverige och Danmark. För tillfället pågår EU-kommissionens initiativ "Ditt första EURES-jobb". Här finns medel avsatta under 2012–2013 för att ge ekonomiskt bistånd till ungdomar

mellan 18–30 år för utgifter i samband med anställningsintervjuer i ett annat EU-land.

Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S)

Gränshinder är ett tema som har haft hög prioritet i diskussionerna inom social- och hälsosektorn.

Ämbetsmannakommittén för social- och hälsofrågor (ÅK-S) och ämbetsmannakommittén för arbetsliv (ÅK-A) tillsatte gemensamt en expertgrupp under 2010 med avsikt att kartlägga nordiska gränshinder. Gruppens slutrapport har handlagts på sektornivå och man har antagit en plan för det framtida arbetet med identifierade gränshinder (se listan längre ned). Två arbetsgrupper, socialförsäkringsgruppen och bistandsgruppen fortsätter att arbeta med temat på varsitt håll. Det finns även gränshinder som man inte kommer att arbeta med aktivt inom den närmaste framtiden. MR-S diskuterade gränshindertemat på mötet i juni 2012 och godkände den så kallade Solstranddeklarationen. I den förpliktar ministrarna sig att arbeta vidare med ärendet genom en grundlig behandling och utvärdering av expertgruppens rapport. Arbetet kommer att ske både på nationell och på nordisk

nivå. Sverige rapporterade för arbetet på MR-S-mötet den 10 juni 2013.

I utkastet till strategin för social- och hälsoområdet (strategin skulle godkännas 2013) utgör gränshinderarbetet dessutom en central del av samarbetet. Genom att identifiera och undanröja gränshinder visar man nyttan av samarbetet för de nordiska medborgarna. Inom området finns tre viktiga avtal som alla har till syfte att underlätta mobiliteten och samverkan mellan länderna:

- nya nordiska konventionen om social trygghet
- nordiska konventionen om sociala tjänster
- överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad för vissa personalgrupper inom hälso- och veterinärväsendet.

Arbetet pågår inte enbart på nordisk nivå, utan berör ofta EU och andra internationella dimensioner. Strategin tar upp fyra centrala syften som ska styrka hållbar välfärd och hälsa i Norden:

- Att säkra social trygghet på den ständigt förändrade nordiska arbetsmarknaden. I detta sammanhang är

det viktigt att undanröja hinder som gör det svårt att flytta från ett land till ett annat.

- Att satsa på målinriktat och förebyggande samarbete.
- Att förstärka kvalitet och säkerhet inom social- och hälsoväsendet. Detta innebär samarbete kring kliniska multicenterstudier, högspecialiserade behandlingar, rekrytering av personal till välfärdsyrken och internationellt samarbete inom ehälsa, som alla kräver en viss mängd gränshindersamarbete.
- Att främja innovation och forskning. Norden har resurser för både industri och forskning i form av dataregister, statistik, biobanker och testning av medicin och behandling, men samtidigt finns vissa gränshinder som bör lösas.

Gränshinder inom ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S)

Detta är en uppföljning av expertgruppens rapport om gränshinder i Norden inom det sociala området, november 2012. Noteras bör att avgränsningen av vilka gränshinder som faller under de enskilda ministerråden och ämbetsmannakommittéerna är inte entydig, eftersom enskilda gränshinder kan vara relevanta för flera ämbetsmannakommittéer. Ansvarsområdet för social- och

hälsofrågor i nordiska sammanhang avspeglar nödvändigtvis inte ansvarsområdena för de nationella ministerierna som är representerade i MR-S och ÄK-S. Listan nedanför omfattar gränshinder, inklusive de som Finland för sin del vill ha behandlat i ÄK-S, eftersom de i Finland tillhör social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde.

A1: Hemsändande av nordiska medborgare som söker socialhjälp

Förslag till behandling i ÄK-S: Det föreslås att ärendet översänds till arbetsgruppen för den nordiska konventionen om sociala tjänster för närmare undersökning.

Kommentar: Ärendet kan bara lösas genom dansk praxisändring.

A3: Personlig assistent vid flytt

Förslag till behandling hos ÄK-S: Det föreslås att ärendet översänds till arbetsgruppen för den Nordiska konventionen om sociala tjänster för närmare granskning och förslag till vidare hantering.

Kommentar: Expertgruppen föreslår att denna fråga tas upp i samband med eventuell revision av den nordiska konventionen om sociala tjänster.

A5: Transporttjänster för funktionshindrade

Förslag till behandling hos ÄK-S: Det föreslås att ärendet översänds till den Nordiska konventionen om sociala tjänster för närmare granskning och förslag till vidare hantering.

Kommentar: Ärendet berör olika myndigheter i de nordiska länderna. I Norge hanteras ärendet i första hand av transportmyndigheterna.

A6: Flyttning med s.k. trygdebil - bilersättning från kommunen till handikappade

Förslag till behandling hos ÄK-S: Det föreslås att ärendet översänds till den permanenta nordiska socialförsäkringsgruppen för närmare granskning och förslag till vidare hantering.

Kommentar: Ärendet berör olika myndigheter i de nordiska länderna. I Norge är detta en sak för skattemyndigheten.

B2: Nordiska studenters socialförsäkring

Förslag till behandling hos ÄK-S: Begäran om att ÄK-S ber den permanenta nordiska socialförsäkringsgruppen att se om man kan ta detta vidare.

Kommentar: Från och med den 1 juni 2012 tillämpas förordning 883/2004 i

WELCOME

samtliga nordiska länder (med undantag av Färöarna och Grönland), men det bör inhämtas mer erfarenhet innan man bestämmer sig för ytterligare åtgärder.

B3: Finska fytamånadersregeln

Förslag till behandling hos ÅK-S: Begäran om att ärendet granskas närmare av finska myndigheter.

Kommentar: Kan bara lösas med finsk lagändring. Det rapporteras att arbete med detta är på gång i Finland.

B4: Sjukförsäkring för finska studenter

Förslag till behandling hos ÅK-S: Begäran om att ärendet granskas närmare av finska myndigheter.

Kommentar: Ärendet kommer att lösas när EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 träder i kraft i alla nordiska länder.

B6: Deltidssjukskriven person som börjar arbeta deltid i ett annat land än arbetslandet

Förslag till behandling hos ÅK-S: Ärendet hanteras vidare under ÅK-S som ber den permanenta nordiska socialförsäkringsgruppen att följa upp detta.

Kommentar: Ärendet handlar om tillämpad lagstiftning enligt artikel 13.1 i

EU-förordningen 883/2004. Denna är nyligen ändrad i EU och löser de fall då arbetsaktiviteten inte utgör en väsentlig del (under 25 %) av den totala arbetsaktiviteten. Andra fall kan lösas genom att de nordiska länderna använder artikel 16 i EU-förordningen 883/2004 för att avtala om undantag från den tillämpade lagstiftningen till fördel för den enskilde. Detta ligger i linje med den nya nordiska konventionen om social trygghet artikel 14 nr 2.

B7: Den norska synen på pappornas andel av föräldraförsäkringen

Förslag till ÅK-S behandling: De norska myndigheterna arbetar inte med hindret i nuläget. ÅK-S föreslår att ärendet avskrivs som nordiskt gränshinder.

Kommentar: Pappaledighet är ett instrument för att dela den samlade föräldraersättningsperioden. När föräldrarna inte delar perioden, bortfaller behovet av en särskild kvot för papporna. De kan ta ut föräldraersättning om modern går ut i arbetslivet eller bedriver studier. Om modern inte går ut i arbetslivet under ersättningsperioden, finns det naturligtvis inte något behov av delad föräldraersättning.

B8: Lägre stöd till föräldrar på grund av studiestöd från "fel" land

Förslag till ÅK-S behandling: Förslag att ärendet avskrivs som nordiskt gränshinder.

Kommentar: Problemställningen gäller svenska och finska socialförsäkringsystem. Expertgruppen ställer sig frågan om svensk och finsk praxis är i linje med EU-förordning 883/2003. Ärendet kan bara lösas genom ändringar och anpassningar av svenskt och finskt regelverk. Från norsk sida arbetas det inte med hindret.

B9: De nordiska länderna har olika bestämmelser för rättigheter och beräkningar av ersättningar vid nedsatt arbetsförmåga

Förslag till ÅK-S behandling: Det föreslås att ärendet avskrivs som nordiskt gränshinder, men att det generellt uppdras åt varje enskilt lands myndigheter att ta hänsyn till andra nordiska länders regelverk innan det införs och implementeras nya regelverk.

Kommentar: Eftersom man håller fast vid att man inte önskar harmonisering av bestämmelserna, bör ärendet avskrivas som gränshinder.

B10: Beräkning av förmåner vid nedsatt arbetsförmåga efter arbete i flera nordiska länder

Förslag till ÄK-S behandling: Det föreslås att ärendet avskrivs som gränshinder, men att det generellt uppdras åt varje enskilt lands myndigheter att ta hänsyn till andra nordiska länders regelverk innan det införs och implementeras nya regelverk.

Kommentar: Ärendet kräver en lösning på EU-nivå. Eftersom man håller fast vid att man inte önskar någon harmonisering av bestämmelserna, bör ärendet avskrivas som gränshinder.

B21: Det särskilda bidraget i det svenska bostadsbidraget upphör vid utlandsarbete

Förslag till ÄK-S behandling: ÄK-S uppmanar svenska myndigheter att se närmare på ärendet.

Kommentar: Ärendet kan bara lösas genom en svensk lagändring.

B22: Bortfall av föräldraersättning vid tidsbegränsade arbeten

Förslag till ÄK-S behandling: Det föreslås att ärendet avskrivs som nordiskt gränshinder, men att det generellt uppdras åt varje enskilt lands myndigheter att ta hänsyn till andra nordiska

länders regelverk innan det införs och implementeras nya regelverk.

Kommentar: Norge säger i sitt remissvar att enligt norsk praxis blir föräldraförsäkringen hanterad som ett bidrag möjligt att exportera, enligt EES-avtalets socialförsäkringsdel. Norge är inte bekant med fall då detta hinder har fört till problem för mottagare av norsk föräldraförsäkring. Det kan inte uteslutas att frågan kan beröras av eventuella ändringar som avvägs i föräldraförsäkringssystemet med sikte på förenkling av regelverket. Sverige upplyser om att regeringen för närvarande analyserar frågan och ser på domstolarnas praxis på området och vilken effekt detta kan ha för rättsläget.

Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U)

Gränshinder är ett ständigt återkommande tema i diskussioner inom utbildnings- och forskningssektorn och utgör en väsentlig del av arbetet inom området. Processerna är ofta både utdragna och mångfacetterade. Strategin för utbildningssektorn: "Kunskap för grön tillväxt och välfärd" tar upp en rad huvudsyften för samarbetet:

- Strategin ska bidra till att vidareutveckla välfungerande, gränslösa

nordiska utbildnings- forsknings- och innovationsområden av hög kvalitet.

- Det nordiska forsknings- och innovationsområdet (NORIA) ska utvecklas som en del av det europeiska forskningsområdet.
- En gemensam eScience och e-infrastruktur bör utvecklas.
- Barriärer för mobiliteten av studerande, lärare och forskare ska undanröjas. Kunskapsutbytet för unga ska förbättras genom samarbete mellan alla utbildningsnivåer, arbetsmarknad och samhällsliv. Dessutom ska effektiva strategier utvecklas för livslångt lärande som främjar flexibilitet och mobilitet. Vuxna ska ha möjlighet att söka arbete över landsgränserna och därför behövs mekanismer för godkännande och erkännande av kompetenser.

Gränshindersamarbete inom utbildningssektorn sker för tillfället primärt kring yrkesutbildning, högre utbildning och forskning.

Yrkesutbildning

För både samhället och medborgarna i de nordiska länderna, Åland, Grönland och Färöarna, är det avgörande att möjlighet finns för att utbilda sig, arbeta, pendla och flytta över landsgränserna.

Att röra sig över landsgränserna ska inte föra med sig risker för att hamna utanför regelverken eller de sociala skyddsmekanismerna.

Regelverken kring ömsesidigt erkännande av yrkesmässiga kvalifikationer, som reglerar auktoriserade yrken, är i hög grad förankrade i EU-lagstiftningen. Just nu pågår en modernisering av yrkeskvalifikationsdirektivet 2005/36/EG, vilket kommer att kunna främja mobiliteten av arbetskraft i EU-/EES-länderna.

Nordiska ministerrådet har under hösten 2012 även påbörjat en omfattande undersökning av yrkesutbildningar inom välfärdsområdet i Norden. Syftet med studien är bland annat att kartlägga likheter och skillnader i lagreglerade och auktoriserade yrken inom hälso- och socialvård. På detta sätt identifieras också potentiella gränshinder för arbetskraftens rörlighet i Norden. Undersökningen genomfördes av det danska konsultföretaget DAMVAD A/S under våren 2013. Slutrapporten presenterades sommaren 2013. Nordiska rådet ska orienteras om resultaten.

Det finns även ett nordiskt projekt om ömsesidigt erkännande av yrkesutbildningar, där en analys genomförs av hur

ländernas nationella kvalifikationer förhåller sig till den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF).

Vuxenutbildning

Nordiska ministerrådet arbetar också med att försöka avhjälpa gränshinder inom området vuxnas lärande. Fokus har legat på validering av reell kompetens. Arbetet ska bidra till att kompetenser, kunskaper och färdigheter uppnådda utanför det formella utbildningssystemet erkänns och valideras i förhållande till utbildning och arbetsmarknad. Nordiska nätverket för vuxnas lärande (NVL) har under MR-U genomfört utvecklingsarbete om hur valideringen kan öka flexibiliteten i arbetslivet. Också inom Nordplus Vuxen (utbildningsprogram för vuxnas lärande) var en av prioriteringarna 2013 nyckelkompetenser hos vuxna och erkännande av deras icke-formella lärande. Validering av reell kompetens för utvalda målgrupper är ett av fem huvudteman för NVL.

Högre utbildning

Det finns för tillfället tjugo accepterade Nordic Master-program (NMP). En orsak till att Nordic Master startades var att identifiera gränshinder genom att gemensamt bygga upp konkreta

utbildningar av konsortier som består av nordiska universitet. Arbetskommittén för Nordic Master färdigställde hösten 2012 en rapport med förslag på en ny modell för NMP (Nordic Master – Från pilotprojekt till nordiskt varumärke, NMRS 2012). Rapporten tar upp juridiska, administrativa och praktiska problem som har uppstått under programmen. Det är meningen att gränshindren ska behandlas av relevanta instanser. Vissa kräver åtgärder på nationell nivå och ministernivå, andra kan lösas av berörda institutioner eller andra inblandade aktörer. Framtiden för Nordic Master, inklusive dess finansiering, behandlades av ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÄK-U) och MR-U under våren 2013. I och med implementeringen av det nya programmet från och med hösten 2013 kommer också relevanta gränshinder att behandlas.

ÄK-U finansierar för tillfället ett nätverksarbete för att underlätta erkännandet av högre utbildning i de nordiska länderna. De myndigheter och organisationer som ansvarar för erkännande av högre utbildning är de så kallade ENIC-/NARIC-kontoren. Arbetet syftar till att harmonisera de nordiska kontorens sätt att arbeta. Särskild vikt ska läggas vid

att erkännandet av examina från olika delar av världen ska fungera så lika som möjligt i alla nordiska länder. Arbetet pågår kontinuerligt med rapportering till ÄK-U.

Det finns också ett nordiskt studiestödsnätverk, vilket har till syfte att behandla eventuella gränshinder gällande studie-stödet. För tillfället arbetar nätverket med det så kallade Holland-fallet och dess eventuella konsekvenser för studie-stödssystemen och lagstiftningen i de nordiska länderna. Vissa avgörande beslut på EU-nivå inväntades under våren 2013. Därefter kommer behovet för åtgärder på lagstiftningsnivå att evalueras och behovet för nordiskt samarbete att definieras närmare.

De nordiska utbildningsministrarna skrev under ett avtal om en förlängning av överenskommelsen om tillträde till högre utbildning den sista oktober 2012. Avtalet är i kraft till och med utgången av 2015 och innehåller en ändring i betalningsordningen, som gör att ett enskilt nordiskt land får kompensation för en obalans i antalet studerande från andra nordiska länder. Betalningsordningen är ett sätt att lösa gränshinder som skulle kunna uppstå som en konsekvens av en sådan obalans.

Forskning

Vid MR-U:s sammanträde i december 2012 konstaterades bland annat att ministerrådet

- stödjer en fortsatt utveckling av samarbete kring forskningsinfrastruktur i Norden
- önskar se närmare på modeller för ett stegvis öppnande av forskningsfinansieringen i Norden.

Vad gäller infrastruktur beslutade ÄK-U i juni 2012 att det bör etableras en inkluderande nordisk samarbetsplattform för samarbete kring forskningsinfrastruktur. ÄK-U bad Nordiska ministerrådets sekretariat och ordförandeskapet att utveckla ett mandat för arbetet tillsammans med ad hoc-gruppen för forskning och i dialog med NordForsk.

NordForsk inrättade i oktober 2012 en rådgivande högnivågrupp för frågor om infrastruktur. I december 2012 fastställdes gruppens mandat och sammansättning. Gruppens uppgift är att ge strategisk rådgivning kring infrastruktursamarbete. Detta gäller särskilt prioriteringar för långsiktiga investeringar inriktade på användning av befintliga forskningsinfrastrukturer samt fastställande av nya.

Ämbetsmannakommittén tillsatte vid ÄK-U:s fjärde möte 2012 en ad hoc-grupp inom eScience/e-infrastruktur med uppdrag att uppdatera ministerrådets eScience-handlingsplan från 2008. Gruppen ska presentera sitt arbete och förslag i december 2013.

Ministerrådet noterade vid MR-U:s andra möte 2012 att en arbetsgrupp bestående av de nordiska forskningsråden och NUS (Nordiskt universitetssamarbete) hade tillsatts, vilka skulle försöka konkretisera modeller för att avskaffa de hinder som finns för gemensam forskningsfinansiering i Norden. Gruppen redovisade sitt arbete vid MR-U:s första möte 2013. MR-U tog informationen till orientering.

Ämbetsmannakommittén tillsatte vid ÄK-U:s fjärde möte 2012 en ad hoc-grupp för forskning. Ad hoc-gruppen för forskning ska arbeta med en fortsatt översyn av rapporten "Vilja till forskning?". Rapporten innehåller bl.a. förslag till åtgärder med syfte att öka forskarmobiliteten i Norden. Gruppen redovisade sitt arbete och sina förslag till ÄK-U löpande under 2013.

Nordiska ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik (MR-FINANS)

Gränshinderfrågor har varit och kommer att fortsätta vara ett av de prioriterade områdena för MR-FINANS. Frågorna följs upp kontinuerligt på nordiska ämbetsmannakommittén för ekonomi- och finanspolitik (ÄK-FINANS) möten. Målsättningen är att gränshinderfrågor behandlas på minst ett möte per år.

För närvarande pågår en process inom den danska regeringen och Folketinget där en rad gränshinder har identifierats och värderats. Kring dessa gränshinder avser Danmark att inleda en dialog med de övriga nordiska regeringarna för att finna lösningar. Några av dessa frågor kan komma att beröra de nordiska finansministrarnas område. MR-FINANS följer detta arbete med intresse och kommer att involveras om behov skulle uppstå för en politisk behandling.

Ett annat arbete som blivit aktuellt inom MR-FINANS det senaste året är implementeringen av det så kallade Basel III-/CRD IV-regelverket som syftar till att stabilisera finansmarknaden. Regelverket kommer bland annat att reglera kapitaltäckning för bankerna. Här arbetar de nordiska finanstillsynsmyndigheterna tillsammans för att se

över möjligheterna för att nå en gemensam syn på genomförandet av direktivet. Syftet är att skapa ett så likartat regelverk som möjligt för bankerna i Norden. På så sätt kan onödiga gränshinder undvikas vid genomförandet av EU-direktivet i Norden. MR-FINANS kommer fortsatt att engagera sig i detta arbete.

Ett tredje arbete som pågår och följs inom MR-FINANS/ÄK-FINANS är det norska arbetet med att finna en administrativ lösning kring momsdeponering vid införande av arbetsmaskiner till och från Norge. I Norge har regler införts för förstärkt ID-kontroll av utländska medborgare i syfte att undvika felaktigheter i dokumenthanteringen. Nordiska medborgare särbehandlas i dagsläget inte från dessa regler, vilket har lett till markant längre handläggningstider än tidigare och försvårat möjligheterna till korttidsarbeten i Norge. Den norska Skatteetaten har fått i uppdrag att inkomma med ett lösningsförslag till den norska finansministern.

Nordiska ministerrådet för närings-, energi- och regionalpolitik (MR-NER)

MR-NER anser att arbetet med att ta bort gränshinder är en viktig del av det nordiska samarbetet. För sektorerna under

MR-NER finns gränshinder i varierande grad. Det är en ambition för MR-NER att fortsätta bidra till att identifiera och ta bort gränshinder inom alla tre sektorer (närings-, energi- och regionalpolitik).

På både energi- och näringsområdet utarbetas nya samarbetsprogram för 2014–17, varvid nordiska gränshinder är en av flera frågor som beaktas. På energiområdet har MR-NER framförallt arbetat med harmonisering av den nordiska elmarknaden. Här har man som målsättning att vidareutveckla den till en effektiv och gränslös marknad med likadana regler för både företag och konsumenter.

Den nordiska elmarknaden står högt på dagordningen i MR-NER. På energiområdet arbetar man med en harmonisering av elmarknaden med målsättningen att vidareutveckla den till en effektiv och gränslös marknad. Det gäller för såväl grossist- som detaljhandeln inom elmarknaden.

På det näringspolitiska området genomförs arbetet med sikte på att ta bort gränshinder, dels genom institutionen Nordisk innovation, dels genom konkreta projekt under ämbetsmannakommittén.

Under 2012 utarbetade Nordisk innovation en noggrann analys av gränshinder i Norden. Nordisk innovation arbetar också med konkreta insatser med fokus på frågor rörande gränshinder. Ämbetsmannakommittén har sett till att arbete bedrivits avseende vissa problem kring auktorisation och behörighetsregler för elektriker och elmontörer. Ämbetsmannakommittén arbetar också med en satsning kring gröna standarder för byggande, som ska bidra till att skapa en förstärkt nordisk marknad för grönt byggande.

Regionalområdet är engagerat på flera sätt i gränshinderarbetet. Det finansiella stödet till de nordiska gränskommittéerna är ett effektivt sätt att stödja arbetet med att ta bort gränshinder. Skillnader i de nationella lagstiftningarna skapar hinder för samarbete och mobilitet över de nationella gränserna för medborgare och företag. Det gränsregionala samarbetet bidrar genom de nordiska gränskommittéerna till att reducera gränshinder genom sitt arbete på lokalt och regionalt plan. Samtidigt har de en viktig roll i arbetet med de icke-formella gränshindren som kultur och språk.

På närings- och energiområdet har man tagit fram nya handlingsprogram

för 2014–2017, som båda presenterades på Nordiska rådets session 2013. MR-NER anser att harmoniseringen av den nordiska elmarknaden hittills varit en succé och att arbetet ska fortsätta i nästa handlingsprogram för energiområdet. På näringsområdet är det viktigt att understryka att samarbetet med Nordisk innovation fortsatt ska fokusera på gränshinder inom det nordiska näringslivet. Under våren 2013 anordnades det workshops som ska bidra till det konkreta innehållet i handlingsprogrammet. Där kommer det att vara naturligt att diskutera frågor kopplade till gränshinderarbetet.

Det gränsregionala handlingsprogrammet för 2013–2016 lägger vikt vid det gränshinderöverskridande arbetet, som ska skapa välfungerande nordiska gränsregioner. I samband med detta är gränshinder ett problem som ska identifieras och lösas i möjligaste mån.

Nordiska ministerrådet för kultur (MR-K)

Gränshinder inom kultursektorn handlar till stor del om arbetsmarknadsfrågor, sociala frågor och lagstiftning inom de sociala, finansiella och skattemässiga sfärerna. Lösningar på gränshinderproblematiken bör därför sökas inom dessa sektorer.

Under våren 2013 arrangerades en konferens om gränshinder för kulturarbetare. Inför gränshinderkonferensen fanns följande exempel på identifierade gränshinder:

- Scenkonstnär som bor i Sverige och arbetar på en dansk kulturinstitution erbjuds möjlighet att uppträda i Sverige. Detta kan leda till problem med socialförsäkringstillhörighet och arbetsgivaravgifter.
- Scenkonstnär som bor i Danmark och arbetar på en svensk kulturinstitution erbjuds möjlighet att uppträda i Danmark. Detta kan innebära problem med dansk dubbelbeskattning.
- Svensk scenkonstnär, frilansare, som utöver uppträdande i Sverige/bosättningslandet finansierar sin verksamhet genom a-kassa erbjuds möjlighet att uppträda i Danmark. Detta kan innebära problem med avräkning av a-kassa, socialförsäkring etc.
- Dansk scenkonstnär, frilansare, som utöver uppträdande i Danmark/bosättningslandet finansierar sin verksamhet genom a-kassa erbjuds möjlighet att uppträda i Sverige. Detta kan innebära problem med dansk dubbelbeskattning, socialförsäkringstillhörighet och a-kassa.

Utöver detta finns från övriga kulturområdet följande exempel:

- Från internationella musikorganisationer (FreeMuse, American Federation of Musicians of the United States and Canada, Austrias Mobility Guide for Artists), beskrivs nordiska fall avseende transport av musikinstrument på flygplan (mobilitet, kulturell mångfald och visumfrågor).
- The On The Move network beskriver i en nytgiven rapport från Bryssel svårigheter upplevda av artister och professionella inom kulturområdet vid inträde i Schengenområdet/EU. Till detta kopplar man även mobilitet, kulturell mångfald och visumfrågor.
- Inom medieområdet finns frågan om upphovsrättsliga möjligheter (lagstiftning) att se grannlands-tv i Norden.

I samarbete med Nordiska ministerrådet, Öresundskomiteen och Region Skåne arrangerade Øresunddirekt en tvådagars kulturkonferens med workshop i Helsingör i maj.

Syftet med workshoppen var att utveckla hållbara lösningar på de gränshinderutmaningar som kulturar-

betare och scenkonstnärer ställs inför. Konkreta situationer var utgångspunkt för workshoparbetet och fallen, som var förberedda av Försäkringskassan, AK-Samvirke, AF-Kultur, Skatteverket och SKAT, gav en tydlig bild av de problemställningar som kulturarbetare kan möta. Lösningsförslagen kommer att bearbetas och senare presenteras för beslutstagare på regional och nationell nivå. I en katalog med relevanta exempel för nordiska kulturarbetare kommer fallbeskrivningarna att kopplas till åtgärdsförslag som sedan knyts till ansvarsfrågan för ärendet, så att det blir tydligt hos vilken nationell myndighet de hör hemma.

Kultursektorn kommer under handlingsplansperioden att bevaka ovanstående uppföljningsarbete på konferensen och medverka till att problemen behandlas i de relevanta sektorerna. MR-K och ämbetsmannakommittén för kultur (ÄK-K) avser också att lyfta upp eventuella nya gränshinder till diskussion med ambitionen att hitta en lösning.

Ministerrådet för lagsamarbete (MR-LAG)

MR-LAG och ämbetsmannakommittén för lagsamarbete (ÄK-LAG) koncentrerar sig huvudsakligen på överordnade

generella juridiska överväganden i ett nordiskt perspektiv och hanterar därmed inte särskilda fall.

ÄK-LAG har dock arbetat med en rad frågor som kan relateras till arbetet med att ta bort gränshinder mellan de nordiska länderna. Bland dessa kan nämnas:

- ÄK-LAG:s arbete har en stark fokusering på samarbetet inom justitieministeriernas områden.
- Samarbete och koordinering med förhandling och genomförande av EU-rättsakter prioriteras.
- Centrala myndigheter inom sektorn bjuds in att delta i ministermöten. Syftet är en konkret diskussion om nordiskt samarbete och nordiska utmaningar.

ÄK-LAG ger också ekonomiskt stöd till genomförande av juridiska projekt, seminarier, utredningar etc. Som en del av detta har man gett stöd till rapporten Nordisk skuldsanering (TemaNord 2010:598). Den redogör för skillnaderna i de nordiska lagstiftningarna och presenterar ett förslag på en gemensam lagmodell för länderna. EU-domstolen har i det prejudicerande ärendet C-461/11: Domstolens dom av den 8 november 2012

slagit fast att nationella skuldsaneringsystem kan ha element som utgör brott mot den fria rörligheten, se artikel 45 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TEUF), i EU:s så kallade Lissabonfördrag. Under ÄK-LAG har man etablerat undergruppen ”Nordiska familjerättsgruppen” och ”Nordic Baltic Contact Group” som arbetar med nordiskt-baltiskt rättsligt samarbete. Dessutom har det nyligen etablerats en informell nordisk uppföljningsgrupp om det lagpaket om personuppgifter som EU-kommissionen lade fram i januari 2012.

Nordiska ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS)

Under de senaste åren har det gjorts en rad åtgärder inom sektorns områden för att bryta ner gränshinder. Arbetet har tagit utgångspunkt i specifika fall för att se vilka utmaningar som finns inom ansvarsområdet för MR-FJLS.

Orsaken till att antalet utmaningar är relativt begränsade har också analyserats. Det hör förmodligen samman med att området i hög grad redan är harmoniserat genom samarbetet inom EU. Under handlingsplansperioden är det därför naturligt att satsa på förebyggande av gränshinder innan lagstiftnings-

arbetet börjar i EU:s regi och sedan när lagstiftningen ska implementeras.

Et eksempel indenfor sektoren er at EUs dyrevelferdsstrategi legger føringer for de neste års arbeid med dyrevelferd, både i Kommisjonen, Norden og medlemslandene for øvrig. Her kan de nordiske land spille en viktig rolle, hvis de engasjerer sig i det pågående arbeidet med oppfølging av strategien.

Et andet eksempel er arbeidet med det nordiske ernæringsmärke, Nøglehulsmærket, hvor der i flere år har været arbejdet med fælles drøftelse af kriterier, evalueringer og udarbejdelse af markedsføringsmateriale. Det har været en stor fordel at man i flere af de nordiske lande har haft et fælles mærke, som virksomheder og detailhandelen kan anvende på tværs af grænser.

Der gennemføres en årlig henholdsvis tilsyns- og juristkonference, hvor tilsynspersonale har mulighed for at ensarte kontrollen i Norden, og hvor de ansvarlige jurister i de enkelte myndigheder har mulighed for at drøfte spørgsmål om lovgivning i de nordiske lande.

Fælles kontrolkampagner har også været anvendt i de senere år. Dvs. at der har været tale om et længere forløb

med fælles drøftelse af lovgivningen på området, udarbejdelse af fælles tjek-materiale til selve kampagnen, fælles oplæring af kontrolpersonalet, og efterfølgende fælles evaluering og opfølgning på kampagnen. Det medfører en ensartet kontrol på områder med særskilte udfordringer.

Nordiska ministerrådet för miljö (MR-M)

Miljöfrågorna är i hög grad internationella då flöden av föroreningar och utsläpp inte stannar vid landgränserna. Detta faktum förklarar också den stora nyttan av nordiskt miljösamarbete och nordiskt internationellt arbete med påverkan och inflytande.

Av flera anledningar, vilket delvis beror på långvarigt nordiskt samarbete, är bedömningen den att det inom miljösektorn inte finns några allvarliga gränshinder inom Norden. Danmark, Finland och Sverige är med i EU, medan Island och Norge genom EES-avtalet är bundna till EU:s lagstiftning. Denna sätter i hög grad upp gemensamma regler och begränsar därmed gränshinderfrågor inom miljösektorn. När det gäller kunskap, information och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna i miljöfrågor är nordiskt miljösamarbete väl förankrat sedan årtion-

den tillbaka, både hos allmänheten och i nordisk förvaltning.

Trots att förhållandena är jämförelsevis goda så fortsätter miljösektorn att bidra till det fortsatta gränshindersamarbetet genom en rad egna insatser. Detta sker genom projekt och andra aktiviteter samt i bidrag till mer tvärspektoriella uppdrag. Bland dessa märks arbetet inom ramen för grön tillväxt, ordförandeskapsprioriterade projekt och globaliseringsarbetet.

Orsaken till många miljöproblem återfinns ofta i andra sektorer och vissa av dessa inkluderar gränshinder. Kunskap om att lösa miljöproblem, finansiering och ansvarstagande medför att tvärspektoriellt samarbete och miljöhänsyn i andra sektorer blir alltmer viktiga delar i samarbetet och är ofta avgörande för att få till stånd en långsiktig förändring. Miljösektorn ser därför fram emot samarbete kring handlingsplanen för gränshindersamarbetet och ser gärna att miljöfrågorna uppmärksammas där.

En fråga under senare år med koppling till gränshinder för miljösektorn har varit pant på dryckesemballage i Norden. Analyser som genomförts visar att detta framför allt är ett bilateralt problem mellan Danmark och Tyskland samt Finland och Estland.

Grön tillväxt-uppdraget om grön offentlig upphandling bör också nämnas. Utmaningen är att bredda och fördjupa marknaden samt att koordinera och styra utvecklingen. Detta ska göras genom att skapa mötesplatser för uppköpare och leverantörer. Projektet fokuserar på de viktigaste hindren för att realisera och bredda innovativ offentlig upphandling på miljöteknikområdet. Tempot i utvecklingen av miljödrivna marknader ökar och risktagandet för enskilda företag minskar. Vid senaste miljöministermötet beslutades också om ett nytt nordiskt initiativ kring kompletterande välfärdsåtgärder.

Nordiska ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM)

I linje med Nordiska ministerrådets strategi om jämställdhetsintegrering bär facksektorerna själva ansvaret för att integrera jämställdhet i alla relevanta delar av sin verksamhet. All gränshinderproblematik bör därför även övervägas ur ett jämställdhetsperspektiv i ministerrådets arbete med gränshinder.

Som ett led i Nordiska ministerrådets arbete med gränshinder planerar jämställdhetssektorn att bevaka facksektorernas arbete med att undanröja identifierade gränshinder. Genom detta ska man säkra att jämställdhetsrelate-

rad problematik belyses och behandlas i detta arbete. I dagsläget är det primärt gränshinderfrågor kopplade till socialförsäkringssystem och arbetsliv som har det tydligaste köns- och jämställdhetsperspektivet. I synnerhet gäller det frågor kopplade till uttag av delad föräldraledighet för gränsgångare. Samarbete pågår sedan tidigare mellan den sociala sektorn och arbetslivssektorn på gränshinderområdet. Jämställdhetssektorn vill gärna stödja befintligt arbete inom och mellan dessa sektorer där behov finns. Detta ska säkra att jämställdheten belyses och behandlas.

Framöver kommer jämställdhetssektorn även att undersöka om behov och intresse finns för närmare samarbete med ytterligare sektorer i gränshinderfrågor. Sektorn kommer att invänta den samlade rapporteringen från sektorerna och sedan göra relevanta avvägningar.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

Það eru 56 mismunandi möguleikar til frjálsrar farar yfir landamæri Norðurlandanna fimm, Færeyja, Grænlands og Álandseyja.

Til að auðvelda frjálsa för íbúa og fyrirtækja yfir landamæri á Norðurlöndum ákváðu samstarfsráðherrar Norðurlanda að skipa stjórnsýsluhindranaráð.

Stjórnsýsluhindranaráðið á að vinna að afnámi þekktra stjórnsýsluhindrana, stuðla að því að ESB-löggjöf sé innleidd á sambærilegan hátt í löndunum og vinna að því að löndin hafi samráð sín á milli í tengslum við nýja löggjöf og reglur. Stjórnsýsluhindranaráðið á einnig að stuðla að frekari þróun upplýsingaþjónustu milli Norðurlandanna og gera hana skilvirkari.

ANP 2014:709

ISBN 978-92-893-2690-2